

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

ตามพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ระยะที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔

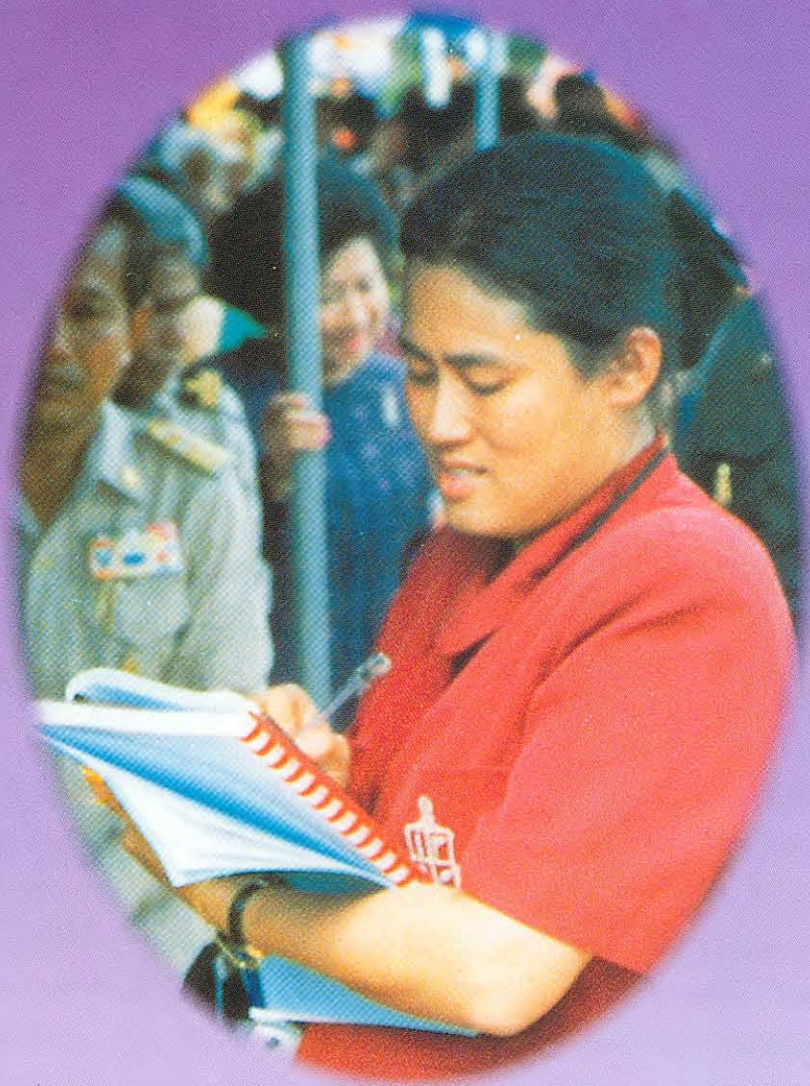
สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สำนักพระราชวัง สวนจิตรลดา กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๓

โทรศัพท์ ๒๘๒๖๕๑๑ , ๒๘๑๓๙๒๑

โทรสาร ๒๘๑๓๙๒๓

สิงหาคม ๒๕๔๑

“...ในขณะนี้เราเห็นได้ว่าบ้านเมืองมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในบางส่วน
นั้นก็จะเห็นว่าผู้ที่ก้าวหน้าไปสูงมีโอกาสมาก ก็ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว แต่มีคนจำนวนมาก
ที่ยังไม่มีโอกาสหรือว่าอยู่ใน ท้องถิ่นที่ทุรกันดาร ลำบากอยู่ ก็ต้องพยายามให้ผู้ที่ได้ออ
ร่อนลำบากส่วนนี้มีโอกาสที่จะพัฒนาไปอย่างดีขึ้น...” (๑๒)

คำนำ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารมาตลอดเวลานานกว่าสิบปี ด้วยทรงพระเมตตาที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยในขั้นต้นทรงทดลองทำโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนก่อน และในเวลาต่อมามีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการอื่น ๆ และขยายผลไปยังพื้นที่อื่นเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีหน่วยงานต่าง ๆ มาร่วมดำเนินงานโครงการ ดังนั้นเพื่อให้ทุก ๆ ฝ่ายสามารถดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นระบบ จึงมีพระราชดำริให้จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารขึ้น ในช่วงปีพ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙ และได้พระราชทานพระราโชวาทแก่ผู้ปฏิบัติงาน ถึงการใช้แผนฯ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ความว่า

“...ในสัปดาห์ที่ผ่านมา จะเห็นว่ามีงานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เพราะว่ามีสัปดาห์ ๑๓ ปีที่ผ่านมาเห็น เหตุการณ์บ้านเมืองและเหตุการณ์ของโลกก็ได้เปลี่ยนแปลงไปมากกว่าเดิม มีการติดต่อในวงที่กว้างขึ้น มีผู้มาช่วยโครงการมากขึ้น ทั้งในทางด้านกำลังแรงและกำลังทรัพย์ จึงเกิดมีความจำเป็นที่จะต้องจัดโครงการปฏิบัติงานให้เป็นแผนการที่ทุก ๆ คน และทุก ๆ ฝ่ายจะได้ปฏิบัติไปในแนวที่ใกล้เคียงกันอย่างมากกว่าเก่า ซึ่งก็ได้มีการเขียนเป็นแผนการและได้นำมาปรึกษากันในที่ประชุมโครงการแล้ว ทุก ๆ ท่านก็ได้เข้าประชุมแล้วมาทักจะได้รับฟัง ได้อะไรก็คิดเห็นและแก้ไขไปบ้างแล้ว เป็นธรรมชาติของการเขียนแผนที่จะต้องเขียนไว้อย่างเป็นกลาง ๆ และกว้างที่สุด พอที่จะให้มีแนวทางที่จะตัดแบ่ง ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของท้องถิ่น ที่คุณครูแต่ละท่านหรือเจ้าหน้าที่แต่ละคนได้รับพิจารณา ก็ขอให้ยึดถืออันนี้ คือไม่จำเป็นต้องเดินตามแบบที่เขียนไว้ดื้อดอตเดด ให้มีการปรับปรุงตามสมควรได้ แต่ว่ามีอันไหนที่เห็นควรจะปรับปรุงหรือแก้ไข หรือที่เขียนมายังเห็นว่าปฏิบัติได้ยากในสัปดาห์นี้อันใดบ้างก็ให้แจ้งไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปรึกษากัน และจะได้มีแนวทางอื่น ๆ ที่จะปฏิบัติ การ ถือว่าเป็นการช่วยกัน...” (๑)

การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ ตามแผนระยะ
ที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) ช่วยบรรเทาความรุนแรงของปัญหาด้านต่าง ๆ และได้
เพิ่มโอกาสให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในถิ่นทุรกันดารได้รับการพัฒนามากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วย
ให้ผู้ปฏิบัติงานมีความชัดเจนในการทำงานและสามารถประสานงานในการดำเนิน
โครงการพัฒนาตามพระราชดำริได้ดียิ่งขึ้น

โครงการตามพระราชดำริทุกโครงการที่ดำเนินการอยู่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน
เป็นโครงการที่พยายามพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่อย่างมี
คุณภาพ จึงมีความจำเป็นต้องทำอย่างต่อเนื่องตลอดไป ตราบใดที่ปัญหาพื้นฐาน
เหล่านี้ยังคงมีอยู่ แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ
ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) จึงได้จัดทำขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานโครงการ
สนองพระเดชพระคุณมีความต่อเนื่องต่อไปอย่างเป็นระบบ และในแผนระยะที่ ๒ นี้
ได้เปลี่ยนชื่อแผนงานด้านสิ่งแวดล้อม เป็นแผนงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่ง
แวดล้อม และโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นโครงการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การดำเนินงานครอบคลุมกับสถานการณ์
ที่เปลี่ยนแปลงไป

การดำเนินงานตามแผน ฯ นี้จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อเด็กและเยาวชน
ในถิ่นทุรกันดารอันเป็นบุคคลเป้าหมายของการพัฒนาได้ จำเป็นต้องมีความจริงใจ
และจริงจังในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดระหว่าง
ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระองค์ท่านคือการพัฒนา
เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สำนักงานโครงการส่วนพระองค์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

สารบัญ

	หน้า
พระราชดำริในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร	๑
ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ ระยะที่ ๑	๘
สาระสำคัญแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ ระยะที่ ๒	๑๒
• วัตถุประสงค์	๑๒
• เป้าหมาย	๑๒
• พื้นที่เป้าหมาย	๑๒
• แผนงานหลักในการดำเนินงาน	๑๒
แผนงานด้านอาหาร โภชนาการและสุขภาพอนามัย	
แผนงานด้านการศึกษา	
แผนงานด้านเศรษฐกิจ	
แผนงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
• มาตรการในการดำเนินงาน	๑๔
• หน่วยงานร่วมปฏิบัติงาน	๑๖
โครงการตามพระราชดำริ	๑๗
• โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน	๑๙
• โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน	๒๓
• โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กใน ถิ่นทุรกันดาร	๒๖
• โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา	๒๙
• โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตน ราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี	๓๒
• โครงการฝึกอาชีพ	๓๔
• โครงการส่งเสริมสหกรณ์	๓๖
• โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๓๘
เอกสารอ้างอิง	๔๐
ภาคผนวก	
• พื้นที่เป้าหมาย	๔๕

[illegible]

พระราชดำริ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

“...อย่างเรา ๆ นั้นมีโอกาสที่ดีมาก มีอาหารการกินที่ดีทุกอย่าง อย่าง อยากรู้อะไรก็ได้ และยังมีโอกาสได้รับการศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งนักเรียนเหล่านั้นจะได้รับการศึกษาคงจะไปถึงระดับที่เราได้ ส่วนที่เราได้รับก็เป็นการพิเศษ เพราะฉะนั้นเมื่อเราเป็นบุคคลพิเศษได้โอกาสดีกว่าคนอื่น ก็เท่ากับประชาชนทั่วทั้งชาติได้รับส่วนมากให้ทุนมา ให้ศึกษาได้ถึงระดับอุดมศึกษา ก็จะต่อให้มีหน้าที่ที่จะต้องทำอะไรตอบแทน เพื่อให้เพื่อนร่วมชาติที่สนับสนุนเราได้มีโอกาสที่ดีขึ้นกว่านี้...” (๒)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีมีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นตั้งพระราชดำริสข้างต้นที่จะช่วยเหลือราษฎรโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ยังไม่มีโอกาสหรือที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้นจากประสบการณ์ที่ทรงได้รับในระหว่างการตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถไปทรงเยี่ยมราษฎรในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทย และจากการทรงปฏิบัติหน้าที่สนองพระเดชพระคุณ ทำให้พระองค์มีพระราชดำริในการทำโครงการเพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชน จากปัญหาหลายอย่างของราษฎรที่พระองค์ทรงพบ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาการทำมาหากิน หรือปัญหาสุขภาพอนามัย ทรงเห็นว่าหากคนมีสุขภาพไม่ดี เจ็บไข้ได้ป่วย ไม่แข็งแรง จะไม่สามารถปฏิบัติงานได้ดี และถ้าเป็นเด็กนักเรียนก็ไม่สามารถเรียนหนังสือได้ดี ดังนั้นในการเริ่มต้นงานพัฒนา พระองค์จึงทรงเริ่มงานด้านโภชนาการ และสุขภาพอนามัยเป็นอันดับแรก โดยทรงเลือกใช้พื้นที่ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และมีพระราชดำริถึงการเริ่มทรงงานในครั้งนี้ว่า

“...ในระยะแรกเริ่มขึ้นด้วยความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องวิธีการที่จะพัฒนาบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร เมื่อแรกเริ่มคือประมาณ พฤษภาคม ๒๕๒๒ ถึง ๒๕๒๓ ประมาณนั้น ได้มีความสนใจในเรื่องนี้ แต่อย่างไรก็ตามยังไม่ได้มีความรู้ในหลักการและวิธีการที่จะปฏิบัติมากนัก จึงหาโอกาสที่จะศึกษาโดยการขออาศัยโรงเรียนในสังกัดตำรวจตระเวนชายแดนเป็นแหล่งที่ศึกษาเพราะเห็นว่าเป็นโรงเรียนในเขตท้องถิ่นที่ห่างไกลการคมนาคมและมีสภาพที่ยากลำบากต่างๆ ในตอนเริ่มต้นก็มุ่งไปในแง่ที่ว่า ทำอย่างไรเขาจะอยู่ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนอย่างนั้น จะมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะสร้างเสริมสติปัญญา เพื่อการศึกษาและพัฒนาตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อภูมิภาคและสังคมสืบต่อไป...”(๓)

“...การที่ใส่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนนั้นก็มีส่วนที่อยู่ที่ว่าจำนวนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนนั้นไม่มากนัก และอีกประการหนึ่งหลักสูตรที่วางไว้ก็ไม่ได้ตายตัว สามารถที่จะปรับได้ตามสภาพของท้องถิ่นและสภาพของนักเรียนผู้ปกครอง... (๔) ...เพราะการทำโครงการหรือการทำงานอะไรสักอย่างต้องมีความชอบของตนเอง คือ ชอบเขตของงานมากน้อยแค่ไหน ย่อมจะขึ้นกับกำลังเงินที่มีอยู่ กำลังสติปัญญา กำลังความสามารถทุกอย่าง คือทรัพยากรทั้งหมดที่เรา มี คิดว่าทำได้แค่ไหน ตอนนั้นเท่าที่ประเมินตัวเองว่าทำได้แค่ไม่เกิน ๒๐๐ โรงเรียน...” (๕)

โครงการตามพระราชดำรินี้ นับว่าเป็นโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารโครงการแรกจึงได้เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ โดยพระองค์ทรงขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย และทรงทดลองทำโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจำนวน ๓ โรงเรียน คือโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองแจง จังหวัดกาญจนบุรี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทุ่งศาลา จังหวัดราชบุรี และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคอกอ้ายเผือก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีพระราชดำรัสถึงจุดมุ่งหมายและแนวทางในการดำเนินงานว่า “...เราต้องการช่วยให้เด็กเรียนในโรงเรียนมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะและถูกตามส่วนประกอบที่จะบำรุงร่างกาย...(๖) ...อยากให้เป็นพืชผักหรืออุปกรณ์แล้วให้เด็กเรียนมาทำการเกษตรซึ่งเป็นวิถีที่อ่อนแอและยากขึ้นมากอีกทางหนึ่งอาหารที่จะให้รับประทานนั้นเป็นอาหารที่ได้มาจากผลิตผลของนักเรียนผู้รับประทานเองซึ่งอาจจะได้ผลช้า แต่ก็ใช่วิธีหนึ่งที่จะได้รับอาหาร และคิดว่าจะได้รับประโยชน์เป็นผล

พลอยได้ที่สำคัญ คือ ความรู้ทางด้านการเกษตรและด้านโภชนาการ ซึ่งจะเป็นวิชาติดตัวไปจนนักเรียนเหล่านั้นเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่และได้ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรกรรม วิชาการใหม่เหล่านั้น อาจจะมีมาช่วยในการครองชีพได้มากทีเดียว..." (๑)

นอกจากนี้พระองค์ยังรับสั่งถึงแนวทางของการทำโครงการต่อไปอีกว่า "...โดยที่ถือว่าโรงเรียนนี้เป็นศูนย์กลางของชุมชนแห่งหนึ่ง ถ้าเราสามารถทำให้คนรุ่นใหม่ในสังคม คือนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน และพ่อผู้ปกครองที่จะมาดูมาช่วยมาเห็น มีความรู้ทางด้านเทคนิคทางการเกษตรอย่างใหม่ที่ทางราชการตั้งใจจะส่งเสริมแต่ก็ส่งเสริมตั้งแต่ในวัยเด็กวัยเรียน เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่เขาจะได้มีการได้รับการฝึกหัดให้ทำตามแบบแผนอย่างใหม่ ซึ่งจะมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เคยทำมา หรืออาจจะได้มีความคุ้นเคยในการติดต่อกับทางราชการ เมื่อมีข้อขัดข้องอะไรจะได้ปรึกษาหารือกันได้อย่างง่ายดาย และผู้ปกครองคนในหมู่บ้านเอง เมื่อมีปัญหาข้อขัดข้องอะไรก็จะได้รับรู้ได้แน่ใจว่าอะไรจะมีที่ละมาหาได้ได้แก่ที่โรงเรียน ซึ่งครูจะได้เป็นสื่อที่ช่วยเหลือได้มาก..." (๒)

เมื่อโครงการทดลองดำเนินการจนเป็นผลแล้วจึงมีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศ ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นต้นมา

ต่อมาทรงเห็นว่าในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากจะพัฒนาด้านอาหารโภชนาการและสุขภาพอนามัยแล้ว ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทางด้านอื่นควบคู่ไปด้วยได้แก่การพัฒนาด้านการศึกษา จึงทรงมีพระราชดำริดำเนินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ด้วยทรงเห็นว่าครูตำรวจตระเวนชายแดนนั้นไม่มีความชำนาญทางด้านครูโดยเฉพาะ จึงมีพระราชประสงค์จะช่วยพัฒนาเทคนิควิธีการสอนให้แก่ครูตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อให้การศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีคุณภาพดี และมีพระราชดำริในเรื่องนี้ว่า "...โดยมีหลักการว่ากรมการฝึกหัดครู มีหน้าที่และความชำนาญในเรื่องของวิธีการฝึกหัดครู นั่นคือวิชาการที่อาศัยการถ่ายทอดความรู้จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งการศึกษานั้นไม่ใช่ว่าเป็นของที่จะทำการไปได้ง่ายๆโดยที่ไม่มีการถ่ายทอด เพราะว่าเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก..."(๒) และในเวลาต่อมาได้รับสั่งถึงการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนต่อไปอีกว่า

“...เพราะว่าโรงเรียนเป็นเวทีให้การศึกษา ให้ความรู้ จะเห็นว่าเดี๋ยวนี้ก็มีโรงพยาบาลที่จะให้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนนั้นสามารถเปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่นๆ ทั่วประเทศในเรื่องของผลการเรียนผลการปฏิบัติงาน ก็เพื่อที่จะได้ให้รู้ว่ามีจุดเด่นที่ควรจะต้องส่งเสริมให้ก้าวหน้าไปในด้านไหนบ้างหรือจุดไหนที่ยังอ่อน เมื่อเทียบกับกลุ่มเพื่อที่จะได้ปรับปรุงให้ดีขึ้นได้บ้าง เป็นเกณฑ์ที่จะได้เป็นแนวเทียบปฏิบัติ...” (๑)

การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาเกือบสิบปี ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงประชาชนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นอย่างดี ดังนั้นในปีพ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๑ จึงมีพระราชดำริให้มีโครงการพัฒนาในด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้นเพื่อพัฒนาให้ประชาชนในถิ่นทุรกันดารพร้อมที่จะรับกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพเช่นเดียวกับประชาชนในที่อื่น ๆ โครงการเหล่านี้ได้แก่ โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ โครงการฝึกอาชีพ และโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“...เมื่อเวลาผ่านไป ๑๐ ปี ความเปลี่ยนแปลงของประเทศมีมากขึ้น ถึงแม้ว่าแหล่งปฏิบัติงานของเราจะอยู่ไกล แต่หลักเสียยังไม่ได้ที่จะได้รับผลกระทบ... ...จึงเป็นเหตุให้คิดว่าจะมีอะไรทำเพิ่มเติมในส่วนของเราได้กับบุคคลในความอารักขาดูแลของเราคือด้านของความรู้ ความสามารถ การศึกษา... ...เป็นสาเหตุให้อยากจะต้องตั้งโครงการอีก ๒ โครงการหลัง ได้แก่การพยายามที่จะให้นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนของเราได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นกว่าระดับประถมศึกษา ซึ่งเราคิดกันมาแต่ก่อนว่าเป็นระดับที่พอสมควรและเบ็ดเสร็จในตัวเอง ในเมื่อสังคมเปลี่ยนไปแค่นี้จะพอหรือไม่ อันนี้ก็เป็นเรื่องที่เราจะต้องคิด อย่างน้อยส่วนหนึ่งที่เราทำได้ในทรัพยากรที่มีอยู่ หมายความว่าเท่าที่จะพอมีเงินมีทองมีทุนอยู่ ก็จะช่วยให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ตามกำลังความสามารถ...” (๔)

“...ส่วนนักเรียนอีกส่วนหนึ่งนั้น เราทำงานอยู่ก็คงจะรู้จักเด็กและเห็นได้ชัด ว่าบุคคลหรือเด็กเหล่านี้จะเป็นด้วยสติปัญญาและการเตรียมพร้อมตั้งแต่เล็กมาก็ตาม ฐานะทางเศรษฐกิจหรือว่าฐานะทางการเมืองและสังคมไม่เปิดโอกาสหนึ่ง ๆ ให้เขาได้ไปศึกษาต่อ

ในระดับมัธยมหรืออย่างน้อยในช่วงนี้ไม่ทันการ ก็อยากจะให้อะไรกับเขา เป็นส่วนเพิ่ม
เดิมขึ้นมา แม้อาจจะเล็กน้อย แต่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ คือเรื่องของการฝึกงานให้กระทำ
อาชีพได้ เป็นเรื่องปัจจุบันทันด่วน... ..จึงทำให้หนักถึงว่าอยากจะได้โครงการฝึกอาชีพต่าง
ๆ ให้นักเรียนหรือศิษย์เก่าของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เลือกรับทำอะไรที่จะมีตลาด
จะขายได้ ทำได้หรือว่ามีคนจ้างให้ทำเพื่อที่จะเอาวิชาขึ้นมาหาเลี้ยงชีพต่อไป..." (๘)

"...ต่อไปในอนาคตอาจจะมีการให้สำคัญยิ่งหนักได้ เช่นที่เราคิดถึงในเรื่องว่า ให้
นักเรียนในบางโรงเรียน ๒-๓ โรง ให้มีการดูแลสมบัติของส่วนรวม เช่นเรื่องของสิ่งแฉด
อัดมเป็นต้น..." (๘)

ในการดำเนินงานโครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ พระองค์มีพระราช
ดำริที่จะพระราชทานทุนให้นักเรียนในถิ่นทุรกันดาร ได้มีโอกาสศึกษาต่อตามระดับ
สติปัญญา และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและหมู่บ้าน โดยมี
พระราชดำรัสว่า "...นักเรียนในโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน เมื่อจบการศึกษา
ภาคบังคับ หรือเท่าที่มีการเปิดสอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแล้ว นักเรียนส่วน
มากไม่ได้ศึกษาต่อ... ..จึงอยากจะตั้งทุนแล้วก็นับสนุนให้นักเรียนเหล่านั้น เลือกรับ
โรงเรียนในเขตนี้เฉพาะโอกาสในการศึกษาต่อได้ยาก ให้ได้รับการศึกษาต่อพอเป็นตัวอย่าง
อาจจะมีการขอรับงบประมาณประการ ให้ตั้งงบขึ้นมาเป็นค่าใช้จ่ายค่าความเจริญให้หมู่บ้าน หรือ
อะไร ในเรื่องนั้นก็อยากจะปรึกษาและให้ช่วยกันคิด..." (๙) ...การที่นักเรียนได้เรียนต่อขั้นนั้น ก็
จะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนเอง คือ เมื่อมีความรู้มากขึ้นควรจะมีโอกาสที่จะได้เลือกงาน
อาชีพที่จะเลี้ยงตัว ที่จะทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและทำประโยชน์ให้กับคนอื่นได้มากขึ้น...
"(๑๐)

สำหรับโครงการฝึกอาชีพ เมื่อทดลองทำไปได้ระยะหนึ่ง พระองค์จึงมีพระ
ราชดำรัสถึงจุดมุ่งหมายและแนวทางในการดำเนินงานต่อไปว่า "...ในตอนนี้จุดมุ่ง
หมายของเรื่องนี้ก็มี ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งที่จะมาสอนให้กับนักเรียนแล้ว นั้น ก็ตั้งใจให้เป็น
เหมือนงานศิลปศึกษาหรือหัตถศึกษาของโรงเรียน ซึ่งบางครั้งเรา สอนอยู่ เป็นครูสอน
หมดทุกวิชา อาจจะหนักไม่ออกถึงการประดิษฐ์ การทำบางอย่างที่แปลกๆ ออกไป ทางเขา
ก็มาสอนก็ไม่ได้มุ่งว่าเป็นของให้ซื้อขายได้ เพราะว่าเราก็ต้องรู้เท่าทันว่านักเรียนยังเล็ก
อยู่ ทักษะในการทำงาน หรือความสามารถ หรือฝีมือนั้นก็ยังไม่เข้าขั้น แต่ว่าอันนี้เป็นการ

สักให้รู้จักใช้มือใช้เท้าเข้ามาช่วยในการทำงานละเอียด เป็นการฝึกนิสัย ฝึกสมาธิ ฝึกความตั้งใจ และลักษณะที่ขยันในเรื่องเชิงศิลปะ หรือการทำงานต่างๆ มาก่อน พอถึงนักเรียนชั้นโตขึ้นมา และศิษย์เก่าๆ ก็มีควมตั้งใจว่าบางคนหรืออาจจะเป็นคนส่วนมากทีเดียว ที่ไม่มีโอกาสไม่มีความสามารถที่จะเรียนต่อในชั้นสูงได้ก็จะสามารถให้วิชาที่ได้รับการสอนนี้ไปประกอบอาชีพ เป็นส่วนหนึ่งที่จะหาเลี้ยงชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้..." (๑๐)

ในส่วนของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้น ได้มีแนวพระราชดำริว่า "...อนุรักษ์ธรรมชาตินั้น ก็ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้ศึกษาถึงสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติว่าจะมีประโยชน์อย่างไรกับเรา และในเรื่องของสภาพแวดล้อมนั้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันนี้มีความเดือดร้อนต่างๆ มากขึ้น เช่น อาจจะมีน้ำท่วมหรือว่าน้ำแล้งกระแสน้ำนั้น ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะว่าในเรื่องของพืชธรรมชาติ ป่าไม้ หรือดินถูกทำลายไป เพราะฉะนั้นถ้าเราศึกษาให้ถึงเรื่องพวกนี้ หาวิธีแก้ไข ก็จะสามารถทำให้ต่อไปเราได้รักษาสมบัติของตนเองเอาไว้ได้..." (๑๑)

ในขณะที่โครงการทั้งหลายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง พระองค์ก็ได้ทรงหยุดอยู่แต่เพียงเท่านี้ แต่ทรงติดตามสถานการณ์ต่างๆ ของบ้านเมืองอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งทรงทราบว่ามีการระบาดของการขาดสารไอโอดีน และกำลังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศ พระองค์ทรงมีพระราชดำริที่จะช่วยบรรเทาปัญหานี้ จึงทรงเริ่มโครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนขึ้นในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในปีพ.ศ. ๒๕๓๓ "...คณะทำงานก็ได้ไปศึกษาแนวทางในการทำงาน การออกสำรวจและหาข้อมูลซึ่งก็ไม่ง่ายนัก เนื่องจากขาดสถิติภาคกลางและภาคใต้ ซึ่งเราไปสำรวจกันเอง สักอบรมให้ครูตำรวจตระเวนชายแดนตรวจนักเรียน แนะนำการให้ไอโอดีนหยดในน้ำ ไข่ไก่ใส่ไอโอดีน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สำรวจกันนั้น จำนวนนักเรียนขาดสารไอโอดีนเกิน ๘๐ - ๘๐% ถึง ๑๐๐% ก็มี ถึงจะมีปัญหาอุปสรรคมากมาย ในสามปีที่เราพยายามแก้ไข ปัญหา ลดลงได้มาก ในบางจุดเข้าพื้นที่สาธารณสุขแก้ด้วยการให้ยาเม็ดแก่หญิงมีครรภ์ และเด็กนักเรียน ๖ เดือนต่อครั้ง ปรากฏว่าได้ผลดี แต่ก็คงไม่ได้ตามเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขที่จะแก้ปัญหาให้ได้ภายใน ๔ ปีข้างหน้า จะได้แค่ไหนก็ตาม ก็ถือว่าเรามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในระดับชาติ..." (๑๒)

และต่อมาในปีพ.ศ. ๒๕๓๔ จากการที่ทรงทอดพระเนตรเห็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทำในเรื่องของสหกรณ์ จึงทรงมีพระราชดำริที่จะปลูกฝังการทำงานอย่างเป็นระบบให้แก่เด็กนักเรียน มีพระราชดำรัสว่า "...ที่เพิ่มเรื่องของการสหกรณ์เข้าไปนั้น สำหรับนักเรียนก็เป็นการฝึกหัดให้ใช้ระบบทำงานด้วยการร่วมกันเพื่อที่จะได้ไม่เสียเปรียบผู้อื่น ได้ฝึกความละเอียด ความถี่ถ้วน ในเรื่องของการเขียนบันทึกการทำงาน...(๑) ...แล้วทางโรงเรียนก็จะตั้งเป็นสหกรณ์ สหกรณ์ไหนพยายามจะให้ประโยชน์เชื่อมโยงกับโครงการอื่น ๆ ด้วย คืออย่างโครงการที่จะส่งเสริมทางด้านโภชนาการหรือทางด้านสุขภาพอนามัย...(๑๐) ...แล้วต่อไปเมื่อนักเรียนเติบโตขึ้นก็จะคุ้นเคยกับระบบนี้ แล้วก็เป็นสมาชิกสหกรณ์ของหมู่บ้าน ของอำเภอ ของจังหวัดต่อไป โดยที่มีความรู้ ความเข้าใจอย่างดี ในการที่ว่าถ้าเราทำอะไรอะไรมาให้นั้น ถ้าร่วมกันทำ ก็จะทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายหรือในการจะขายสิ่งผลิตอะไรขึ้นมา ถ้าร่วมกันนั้นก็จะได้ดียิ่งขึ้น และเป็นการฝึกการทำงานร่วมกันในรูปของกรรมการ ซึ่งต่อไปก็จะมีกรรมการอะไรได้อีกหลาย ๆ อย่าง...(๑) ...และการร่วมมือมีอารมณ์ร่วมกันของประชาชนก็คือเป็นองค์ประชาชนที่จะดำรงชีวิตต่อไปโดยที่พึ่งตนเอง..."(๑๑)

เป็นเวลามานานถึง ๑๖ ปีที่การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตามพระราชดำริของพระองค์ พร้อมกันนี้ก็ได้พยายามพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามพระองค์ก็ทรงตระหนักว่าลำพังการแก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหาพื้นฐานทางด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัยนั้น การดำเนินงานแต่เพียงในโรงเรียนเท่านั้นยังไม่เพียงพอ จำเป็นต้องช่วยแก้ไขที่ครอบครัวของเด็กด้วย ด้วยเหตุนี้ในปีพ.ศ. ๒๕๓๔ จึงทรงมีพระราชดำริดำเนินโครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดารขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมการแก้ปัญหาตั้งแต่เด็กอยู่ในครรภ์มารดาไปจนถึงอายุ ๓ ปีก่อนที่จะเข้าโรงเรียน ผลของการพัฒนาจะนำไปสู่การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็กทั้งทางร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ได้อย่างเต็มศักยภาพ ทำให้เด็กเติบโตเป็นคนที่มีความรู้ เป็นกำลังที่จะช่วยพัฒนาชุมชนของตนเองและของประเทศต่อไป

ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙)

การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้มีคุณภาพชีวิต
ที่ดีขึ้นตามแผนระยะที่ ๑ นั้น สามารถสรุปผลการดำเนินงานโดยจำแนกเป็นประเด็น
ที่สำคัญ ดังนี้

๑. การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ
๒. การสนับสนุนงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

๑. การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ

ผลของการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราช
ดำริ จำแนกตามงานพัฒนาได้ ๔ ด้าน มีดังนี้

๑.๑ ด้านอาหาร โภชนาการและสุขภาพอนามัย

การพัฒนาในแผนฯ ระยะที่ ๑ ได้พยายามแก้ไขปัญหาโรคขาดสาร
อาหารที่สำคัญในเด็กนักเรียน ๒ โรคด้วยกัน ได้แก่ โรคขาดสารโปรตีนและพลังงาน
และโรคขาดสารไอโอดีน ผลการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาโรคขาดสารโปรตีนและ
พลังงานช่วยลดอัตราการมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของเด็กนักเรียน(ตัวชี้วัด
ของการเป็นโรคขาดสารโปรตีนและพลังงาน) จากเดิมเมื่อต้นปี ๒๕๓๕ คือร้อยละ
๓๑.๙ เป็นร้อยละ ๑๖.๘ ในช่วงต้นปี ๒๕๓๙ และในช่วงกลางของแผนฯ ได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการช่วยเหลือเด็กเล็กด้วย ซึ่งสามารถช่วยลดอัตรา
การขาดสารโปรตีนและพลังงานทุกระดับในเด็กวัยก่อนเรียนจากร้อยละ ๑๗.๑ เป็น
ร้อยละ ๑๖.๗ ในปี ๒๕๓๙

สำหรับการดำเนินงานแก้ไขปัญหาระบาดของโรคโควิด-19 ก็ช่วยให้ อัตราคอปอกในเด็กนักเรียนก่อนแผนระยะที่ ๑ คือร้อยละ ๒๑.๖ ลดลงเหลือร้อยละ ๑๕.๕ ในปี ๒๕๓๙ และมีพื้นที่ที่สามารถควบคุมการระบาดของโรคโควิด-19 ได้แล้วในปี ๒๕๓๙ จำนวน ๔๔ หมู่บ้าน

๑.๒ ด้านการศึกษา

ตามแผนฯ ในระยะที่ ๑ ได้พยายามเพิ่มศักยภาพของครูโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดนในด้านของกระบวนการเรียนการสอน จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปี ๒๕๓๘ เท่าที่รวบรวมได้ พบว่าร้อยละ ๒๕ ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งหมดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับหรือสูงกว่ากลุ่มโรงเรียน ร้อยละ ๕๙ ต่ำกว่ากลุ่มเล็กน้อย และร้อยละ ๑๗ ต่ำกว่ากลุ่มมาก

สำหรับในด้านการศึกษาต่อของนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนในท้องถิ่นทุรกันดาร การขอรับพระราชทานเข้าเป็นนักเรียนในพระราชานุเคราะห์นั้น ในแต่ละปีจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รับเพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการเพิ่มจาก ๓.๒ ในปี ๒๕๓๕ เป็น ๖.๗ ในปี ๒๕๓๙ ส่วนการศึกษาต่อด้วยวิธีการอย่างอื่น เช่น ใช้ทุนส่วนตัว หรือได้รับทุนจากแหล่งทุนอื่น ๆ นั้นยังไม่มีข้อมูล เนื่องจากยังขาดระบบการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงไม่สามารถแสดงตัวเลขให้เห็นภาพรวมทั้งหมดของการเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้ได้

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาทางด้านการศึกษาได้เปิดโอกาส ให้เด็กนักเรียนในท้องถิ่นทุรกันดาร ได้พัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพในการ ศึกษาของตนเองมากขึ้น

๑.๓ ด้านเศรษฐกิจ

การพัฒนาตามแผนฯ ระยะที่ ๑ ที่จะส่งเสริมวิธีการสหกรณ์ให้แก่ นักเรียน จากการติดตามผลการดำเนินงานพบว่าในปี ๒๕๓๙ โรงเรียนในโครงการ ทั้งหมดได้มีกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสหกรณ์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่ เน้นในนักเรียนได้ทดลองทำจริง

ส่วนในด้านของการฝึกอาชีพ ได้มีการเตรียมอาชีพให้แก่ นักเรียน ในโรงเรียนซึ่งมีอยู่ในหลักสูตรอยู่แล้ว และมีวิทยากรจากภายนอกเข้าไปอบรมเป็น

ครั้งคราว อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานยังขาดการสื่อสารระหว่างผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่กับผู้ประสานงานในทุกระดับ จึงทำให้ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลได้

ผลของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจนี้ ยังไม่สามารถมองเห็นออกมาเป็นตัวเลขรายได้ได้ เนื่องจากการพัฒนาต้องใช้ระยะเวลานานกว่านี้

๑.๔ ด้านสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายตามแผนฯ ระยะที่ ๑ คือการปลูกฝังจิตสำนึกของเด็กเยาวชน และประชาชนในเรื่องของสิ่งแวดล้อม จากการติดตามผลการพัฒนาพบว่าในด้านปริมาณ ทำให้มีพื้นที่ป่าที่จะได้รับการดูแลเพิ่มขึ้นจำนวน ๑๐๒ แห่ง คิดเป็นพื้นที่ ๑๓,๓๖๔ ไร่ และมีการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ส่วนในด้านคุณภาพในแง่ของจิตสำนึก ความตระหนัก ทักษะคติ ยังไม่สามารถวัดผลได้ อย่างไรก็ตามรูปแบบการดำเนินงานที่ผ่านมายังขาดการเน้นในเรื่องของการให้ความรู้ จึงทำให้เด็กนักเรียนและประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๒. การสนับสนุนงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

การดำเนินโครงการตามพระราชดำริทุกโครงการในทุกพื้นที่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทั้งงบประมาณ บุคลากรที่จะถ่ายทอดความรู้ และเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็น จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แผนฯ ระยะที่ ๑ ได้ก่อให้เกิดผลในการสนับสนุนงานการพัฒนาตามพระราชดำริ พอสรุปได้ดังนี้

๒.๑ ด้านงบประมาณ

แผนฯ ระยะที่ ๑ ทำให้หน่วยงานภาครัฐได้แนวทางในการให้การสนับสนุนที่ชัดเจนขึ้น จึงสามารถของบประมาณสนับสนุนการพัฒนาได้ตรงเป้าหมายมากขึ้น แต่การกระจายงบประมาณไปยังพื้นที่เป้าหมายนั้นยังขาดความชัดเจน นอกจากนี้ก็ยังมีเงินพระราชทานที่สนับสนุนการดำเนินงานในส่วนที่ไม่สามารถจัดสรรได้จากงบประมาณปกติเพิ่มขึ้น อีกทั้งได้มีหน่วยงานภาคเอกชนที่ให้ความสนใจและได้ให้การสนับสนุนเพิ่มมากขึ้นด้วย

๒.๒ ด้านบุคลากร

ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับมีความเข้าใจตรงกันในเป้าหมายของโครงการตามพระราชดำริ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น ในระยะต้นของแผนฯ มีการประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกันมาก โดยการจัดเป็นองค์กรประสานงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค แต่ในระยะต่อมาเมื่อมีการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ทำให้การประสานงานดังกล่าวค่อย ๆ สลายตัวไปในที่สุด

๒.๓ ด้านระบบข้อมูลเพื่อสนับสนุนการพัฒนา

ในแผนฯ ระยะที่ ๑ ได้มีการพัฒนาเครื่องมือที่สำคัญในการสนับสนุนการพัฒนา นั่นคือระบบสารสนเทศโครงการ ซึ่งทำหน้าที่รวบรวมจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้เป็นระบบเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ โดยได้จัดวางระบบไว้ที่สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระบบดังกล่าวช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบัน ความก้าวหน้าของการพัฒนาได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ ในขณะที่ระบบสารสนเทศโครงการสามารถให้บริการข้อมูลได้เพียงบางส่วน และกำลังพัฒนาในส่วนอื่น ๆ ที่ยังขาดต่อไป

สาระสำคัญแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

ตามพระราชดำริ ระยะที่ ๒

พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เป้าหมาย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีมีพระราชดำรัสให้แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารไว้เป็น ๓ ระดับอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- ระดับ ๑ เด็กมีการเจริญเติบโตและการเต็มศักยภาพ มีสุขภาพแข็งแรง สามารถอ่านออกเขียนได้
- ระดับ ๒ เด็กมีความรู้พื้นฐานอย่างเพียงพอ สามารถพึ่งตนเองได้
- ระดับ ๓ เด็กสามารถเรียนต่อในชั้นสูงต่อไปได้

พื้นที่เป้าหมาย

- ๑. เขตชุมชนที่มีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตั้งอยู่
- ๒. พื้นที่พิเศษตามพระราชประสงค์

แผนงานหลักในการดำเนินงาน

ในระยะของแผน ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาด้วยแผนงานหลัก ๔ แผนดังต่อไปนี้

๑. **แผนงานด้านอาหาร โภชนาการและสุขภาพอนามัย**

เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหารในท้องถิ่น และแก้ไขปัญหาโภชนาการ และสุขภาพอนามัย ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่าง เต็มศักยภาพ ในระยะของแผน ๕ ปีนี้ได้จัดทำเป็นโครงการ ๓ โครงการ คือ

- โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน
- โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน
- โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร

๒. **แผนงานด้านการศึกษา**

เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กนักเรียนในถิ่นทุรกันดาร โดยในระยะของแผน ๕ ปีจะพัฒนาบุคลากรและกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม และขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ที่มีศักยภาพเพียงพอ เพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาต่อในระดับสูงอย่างมีคุณภาพและสามารถประกอบอาชีพได้ โดยจัดทำเป็นโครงการ ๒ โครงการ คือ

- โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา
- โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๓. **แผนงานด้านเศรษฐกิจ**

เพื่อช่วยยกระดับรายได้ของชุมชน โดยการฝึกอาชีพให้แก่ศิษย์เก่าของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูง ให้มีวิชาชีพติดตัว และสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวได้ รวมทั้งการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาอาชีพตามรูปแบบสหกรณ์ ด้วยการจัดทำเป็นโครงการ ๒ โครงการคือ

- โครงการฝึกอาชีพ
- โครงการส่งเสริมสหกรณ์

๔. แผนงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม^๑

เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกที่ดี และมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว ในระยะของแผน ๕ ปี จึงมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ด้วยการจัดทำเป็นโครงการ คือ

โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม^๒

มาตรการในการดำเนินงาน

๑. การจัดทำแผนปฏิบัติงานและแผนการสนับสนุนงบประมาณ

โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายเงินให้สอดคล้องกัน โดยให้โรงเรียนบูรณาการทุกกิจกรรมของโครงการตามพระราชดำริเข้าด้วยกัน และคำนึงถึงการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

๒. การพัฒนาระบบการประสานงาน

ให้มีองค์กรประสานงานโครงการเป็น ๓ ระดับ ประกอบด้วยระดับส่วนกลาง ระดับจังหวัด และระดับปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยกำหนดความรับผิดชอบตามขอบเขตหน้าที่และภารกิจของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน ตลอดจนกำกับดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน

๓. การนิเทศติดตามงาน

ปรับปรุงและพัฒนาระบบการนิเทศติดตามงานให้มีประสิทธิภาพ โดยจัดทำคู่มือการติดตามงานและกำหนดบุคคลที่จะเข้าไปติดตามงานด้วย

^๑ เดิมใช้ชื่อว่าแผนงานด้านสิ่งแวดล้อม

^๒ เดิมใช้ชื่อว่าโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๕. **การพัฒนาระบบสารสนเทศโครงการ**

พัฒนาระบบฐานข้อมูลและเผยแพร่การใช้ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงข้อมูลลงสู่ระดับปฏิบัติการให้มากที่สุด

๕. **การพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน**

๕.๑. ให้มีการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานทั้งในด้านวิชาการที่ตนเองรับผิดชอบและด้านการจัดการโครงการตามพระราชดำริ

๕.๒. จัดอบรมครูประจำปี โดยทุกหน่วยงานควรร่วมกันจัดอบรมพร้อมกันในช่วงปิดเทอม

๕.๓. สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

๖. **การเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์**

เสริมสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะระหว่างผู้ปฏิบัติงานในโครงการทั้งระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ รวมทั้งการเผยแพร่ข่าว/บทความเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการแก่ประชาชนทั่วไปโดยผ่านทางสื่อมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร ฯลฯ)

๗. **ความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่**

สนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการ ด้วยการเสริมสร้างความไว้วางใจและความเข้าใจที่ดีกับประชาชนในพื้นที่

๘. **การวิจัยและการพัฒนา**

ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการค้นคว้าวิจัย เพื่อแสวงหารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนการศึกษาหาเทคนิค วิธีการการพัฒนาโครงการและกิจกรรม เพื่อนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน

๙. การประเมินผล

พัฒนาตัวชี้วัดผลสำเร็จของการดำเนินงาน และให้มีการประเมินผลการดำเนินงาน
ในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานร่วมปฏิบัติงาน

๑. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- กรมส่งเสริมการเกษตร	- กรมส่งเสริมสหกรณ์
- กรมประมง	- กรมปศุสัตว์
- กรมป่าไม้	- กรมพัฒนาที่ดิน

๒. กระทรวงมหาดไทย

- กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมตำรวจ

๓. กระทรวงสาธารณสุข

- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	- กรมอนามัย

๔. กระทรวงศึกษาธิการ

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	- กรมอาชีวศึกษา
- กรมสามัญศึกษา	- กรมการศึกษานอกโรงเรียน

๕. สภากาชาดไทย

๖. สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี สำนักพระราชวัง

๗. หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนอื่น ๆ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

โครงการตามพระราชดำริ

โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

ความเป็นมา

เป็นโครงการแรกที่จัดตั้งขึ้น โดยมุ่งเน้นให้ครู ผู้ปกครองและนักเรียนร่วมกันทำการเกษตรในโรงเรียน แล้วนำผลผลิตที่ได้มาประกอบเป็นอาหารกลางวัน โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานเงิน สิ่งของ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ วัสดุอุปกรณ์การเกษตร และอุปกรณ์การประกอบอาหารให้แก่โรงเรียนในโครงการ การดำเนินงานของโครงการนี้นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันแล้ว ยังทำให้เด็กนักเรียนได้รับความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ประกอบเป็นอาชีพได้ต่อไป

สถานการณ์ปัจจุบัน

ในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ ระยะที่ ๑ ได้พยายามส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานในขั้นพื้นฐาน นั่นคือ การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้กับพื้นที่ที่ขาดแคลน ส่งเสริมการผลิตอาหารหลักเพื่อใช้ในการประกอบอาหารกลางวันในโรงเรียน ได้แก่ส่งเสริมให้มีการปลูกพืชผัก ไม้ผล เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ ไก่พันธุ์เนื้อ เลี้ยงปลา ส่งเสริมให้มีการประกอบอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ตลอดจนการสนับสนุนอาหารเสริมคือนมถั่วเหลือง นมโค การดำเนินงานโครงการในช่วงที่ผ่านมา ได้แก้ปัญหาโภชนาการลงได้ในระดับที่น่าพอใจ แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังมีได้หมดสิ้นไป ดังจะเห็นได้ว่าในต้นปีการศึกษา ๒๕๓๙ อัตราการมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ในเด็กประถมมีร้อยละ ๑๖.๘ และอัตราการขาดสารโปรตีนและพลังงานทุกระดับในเด็กเล็กมีร้อยละ ๑๖.๗ ในด้านการผลิตอาหาร ถึงแม้จะมีการผลิตอาหารประเภทเนื้อสัตว์ได้เพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อเทียบกับเป้าหมายแล้ว ก็ยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าความต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้ผลและพืชผัก นอกจากนี้โรงเรียนยังขาดการบูรณาการกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการเข้ากับการจัดการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนมีอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการบริโภคตลอดช่วงการศึกษา โดยใช้ผลผลิตทางการเกษตรที่ผลิตขึ้นภายในโรงเรียนมาประกอบอาหาร

เป้าหมาย

๑. โรงเรียนในโครงการ สามารถผลิตทางการเกษตรได้ครบตามเกณฑ์และต่อเนื่องตลอดปี
๒. โรงเรียนในโครงการสามารถดำเนินการประกอบอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการสำหรับนักเรียนทุกคนทุกวัน
๓. ลดอัตราการมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของเด็กนักเรียนให้เหลือไม่เกินร้อยละ ๗
๔. ลดอัตราการขาดสารโปรตีนและพลังงานทุกระดับในเด็กเล็กให้เหลือไม่เกินร้อยละ ๑๐

กิจกรรมสำคัญ

๑. การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้
 - ๑.๑. จัดหาแหล่งน้ำให้กับโรงเรียนที่ยังขาดแคลน
 - ๑.๒. ปรับปรุงแหล่งน้ำที่มีอยู่และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
๒. การผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการในโรงเรียน
โรงเรียนดำเนินการผลิตอาหารให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนตลอดปีการศึกษา เพื่อนำผลผลิตมาใช้ในการประกอบอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียนรับประทานที่โรงเรียน โดยมีแนวทางในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้
 - ๒.๑. ประเภทของอาหารที่โรงเรียนควรผลิตได้แก่
 - ๒.๑.๑. อาหารที่เป็นแหล่งของโปรตีน ได้แก่ เนื้อสัตว์ ปลา ไข่ และถั่วเมล็ดแห้ง
 - ๒.๑.๒. อาหารประเภทพืชผักที่หลากหลายและเหมาะสมกับท้องถิ่น
 - ๒.๑.๓. อาหารประเภทไม้ผลที่เหมาะสมกับท้องถิ่น โดยกำหนดให้มีการปลูกไม้ผลที่สำคัญอย่างน้อย ๒ ชนิด คือกล้วยและมะละกอ

- ๒.๒. รูปแบบของการเกษตรที่ควรทำคือ การเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและให้มีผลผลิตที่หลากหลายหมุนเวียนกันอย่างต่อเนื่องพอเพียงตลอดปี ซึ่งโรงเรียนจำเป็นต้องวางแผนการใช้ที่ดินที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมกับวางแผนการผลิตตลอดปี ที่สอดคล้องกับแผนการประกอบอาหารของโรงเรียน
- ๒.๓. ดำเนินกิจกรรมการผลิต โดยการจัดกลุ่มนักเรียนให้ร่วมกันรับผิดชอบการผลิตอาหารแต่ละประเภท โดยเริ่มตั้งแต่การจัดทำแผนการผลิต ดำเนินการผลิต และการนำผลผลิตมาใช้ประกอบอาหาร โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ และกำกับดูแล
- ๒.๔. ส่งเสริมให้นาวิธีการสหกรณ์มาใช้ในการจัดการกระบวนการผลิตอาหารภายในโรงเรียน
- ๒.๕. ส่งเสริมการถนอมอาหารที่มีเหลือใช้ เพื่อเก็บไว้ใช้ในฤดูขาดแคลน
๓. การรณรงค์ให้มีการใช้ชีวิตวิถีในกระบวนการผลิตทางการเกษตร โดยมีแนวทางการดำเนินกิจกรรม ดังนี้
 - ๓.๑. ใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับปรุงบำรุงดิน
 - ๓.๒. ลดการใช้สารเคมี
๔. การประกอบเลี้ยงอาหารกลางวันที่มีคุณค่าและถูกสุขลักษณะ แนวทางการดำเนินกิจกรรมคือ
 - ๔.๑. จัดทำแผนการประกอบอาหารที่สอดคล้องกับแผนการผลิต โดยทำเป็นเมนูอาหาร
 - ๔.๒. พัฒนาดำรับอาหารกลางวันมาตรฐานให้กับโรงเรียน โดยนำสูตรอาหารที่โรงเรียนทำอยู่ในปัจจุบันมาปรับปรุงให้เหมาะสมทั้งในด้านโภชนาการและด้านผลผลิตของโรงเรียนหรือที่หาได้ในท้องถิ่น
 - ๔.๓. จัดให้มีที่ประกอบอาหารและรับประทานอาหารให้เป็นสัดส่วนและถูกสุขลักษณะ
 - ๔.๔. จัดอบรมกลุ่มผู้ประกอบอาหารกลางวันของโรงเรียนให้มีความรู้และสามารถที่จะประกอบอาหารให้ถูกต้องตามหลักโภชนาการได้
๕. การทำอาหารเสริม มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมดังนี้
 - ๕.๑. ทำอาหารเสริมพระราชทาน ได้แก่ นม แจกจ่ายให้นักเรียนทุกคนดื่มเป็นประจำทุกวัน

- ๕.๒. โรงเรียนจัดหาอาหารเสริมรูปอื่นเพิ่มเติม เช่น ผลไม้ที่ผลิตในโรงเรียน แจกจ่ายนักเรียน
๖. การเฝ้าระวังและติดตามทางโภชนาการ มีแนวทางการดำเนินการดังนี้
 - ๖.๑. ครูพยาบาลชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงเด็กนักเรียน และแปลผลดูภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน เป็นประจำทุกเทอม พร้อมทั้งแจ้งผลให้ผู้ปกครองเด็กนักเรียนทราบด้วย
 - ๖.๒. สนับสนุนเครื่องชั่งน้ำหนักและที่วัดส่วนสูงที่ได้มาตรฐานให้กับโรงเรียน
 - ๖.๓. จัดฝึกทบทวนเรื่องเทคนิคการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง พร้อมทั้งการแปลผลให้กับครูพยาบาลเป็นประจำทุกปี
๗. การตรวจสุขภาพนักเรียนทุก ๖ เดือน
๘. การปรับปรุงภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมดังนี้
 - ๘.๑. ค้นหาเด็กนักเรียนที่เป็นโรคขาดสารอาหาร (มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน) ในต้นปีการศึกษา
 - ๘.๒. เฝ้าระวังเป็นรายบุคคล โดยชั่งน้ำหนักทุก ๒ เดือน
 - ๘.๓. แจ้งให้ผู้ปกครองของเด็กทราบภาวะโภชนาการของเด็ก และให้คำแนะนำการดูแลในเรื่องอาหารที่บ้าน
 - ๘.๔. เด็กที่ขาดสารอาหารระดับ ๒ และ ๓ ควรส่งปรึกษาแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่
 - ๘.๕. สนับสนุนอาหารเสริมในช่วงวันหยุด
๙. การจัดการเรียนการสอนเรื่องการเกษตรและโภชนาการในโรงเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมของโครงการ
๑๐. การจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนเกี่ยวกับการเกษตร โภชนาการ และสุขภาพอนามัย
๑๑. การพัฒนาภาวะโภชนาการของชุมชน มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้
 - ๑๑.๑. ส่งเสริมการวิจัยเพื่อปรับปรุงภาวะโภชนาการของชุมชน
 - ๑๑.๒. อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการเกษตร โภชนาการ และสุขภาพอนามัย
 - ๑๑.๓. ส่งเสริมการผลิตอาหารสำหรับชุมชน

โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน

ความเป็นมา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักถึงปัญหาการระบาดของโรคคอพอกเนื่องมาจากการขาดสารไอโอดีน ทั้งจากรายงานของกระทรวงสาธารณสุข และจากการที่พระองค์ทรงพบเห็นในระหว่างเสด็จฯเยี่ยมเด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จึงมีพระราชดำริ ที่จะดำเนินการเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ โดยเสริมการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่เดือน ตุลาคม ๒๕๓๓ โดยคาดหวังว่า หากมีการดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคขาดสารไอโอดีนได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องแล้ว ก็จะเป็นการช่วยแก้ปัญหาสาธารณสุขของประเทศโดยรวมได้

สถานการณ์ปัจจุบัน

เป้าหมายของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ระยะที่ ๑ ที่จะพยายามลดอัตราคอพอกในเด็กนักเรียนให้เหลือต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ โดยการส่งเสริมให้มีการใช้น้ำดื่มเสริมไอโอดีน และเกลือเสริมไอโอดีนในโรงเรียน พร้อมทั้งมีระบบเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องนั้น ผลปรากฏว่าจากข้อมูลล่าสุดเมื่อต้นปี ๒๕๓๙ พบอัตราคอพอกในเด็กนักเรียนลดลงเหลือร้อยละ ๑๕.๔ จากเดิมร้อยละ ๒๑.๒ ในปี ๒๕๓๖ เมื่อพิจารณาตามพื้นที่ พบว่าในปี ๒๕๓๙ มีพื้นที่ที่สามารถควบคุมสถานการณ์การขาดสารไอโอดีนได้ร้อยละ ๒๖.๔ ของพื้นที่โครงการทั้งหมด พื้นที่ที่มีภาวะการขาดสารไอโอดีนอยู่ในระดับรุนแรงน้อยมีร้อยละ ๔๓.๙ รุนแรงปานกลางร้อยละ ๑๒.๑ และรุนแรงมากร้อยละ ๑๗.๖ จะเห็นได้ว่าสถานการณ์การขาดสารไอโอดีนในภาพรวมดีขึ้นบ้าง แต่ปัญหาการขาดสารไอโอดีนในพื้นที่ทุรกันดารเหล่านี้ก็ยังคงมีอยู่ จึงจำเป็นต้องแก้ไขต่อไป การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมาพบว่ายังขาดความต่อเนื่อง อีกทั้งยังไม่มีกลไกลงไปแก้ไขปัญหาในชุมชนอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควบคุมและป้องกันโรคขาดสารไอโอดีนในพื้นที่ทุรกันดาร

เป้าหมาย

ลดอัตราการพอกของเด็กนักเรียนให้เหลือน้อยกว่าร้อยละ ๕

กิจกรรมในโรงเรียน

๑. การต้มน้ำเสริมไอโอดีนเป็นประจำทุกวัน มีแนวทางในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้
 - ๑.๑. สนับสนุน “ขวดเดียว” คือสารละลายไอโอดีนเข้มข้น และ“ขวดคู่” คือชุดสำหรับตรวจหาสารไอโอดีนแบบรวดเร็วให้แก่โรงเรียนทุกโรง
 - ๑.๒. สนับสนุนภาชนะใส่น้ำให้กับโรงเรียนที่ยังขาดแคลน
 - ๑.๓. ควรให้เด็กนักเรียนรับผิดชอบในการเตรียมน้ำเสริมไอโอดีนเป็นประจำทุกวัน พร้อมทั้งกำกับดูแลให้เด็กนักเรียนทุกคนได้ต้มน้ำเสริมไอโอดีนอย่างน้อยวันละ ๒ แก้ว โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแลอีกชั้นหนึ่ง
 - ๑.๔. ควรกำหนดตารางการตรวจสอบสารไอโอดีนด้วยชุดขวดคู่ โดยมีครูเป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแล
๒. การใช้เกลือเสริมไอโอดีนปรุงอาหารกลางวันเป็นประจำทุกวัน มีแนวทางในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้
 - ๒.๑. สนับสนุนเกลือเสริมไอโอดีนให้แก่โรงเรียนทุกโรง
 - ๒.๒. ควรให้ผู้รับผิดชอบการประกอบอาหารกลางวันแต่ละวันใช้เกลือเสริมไอโอดีนปรุงอาหาร ในปริมาณ ๑/๓ ช้อนชา หรือ ๑.๖ กรัมต่อคนต่อมื้อทุกวัน
 - ๒.๓. ควรกำหนดตารางการตรวจสอบสารไอโอดีนด้วยชุดขวดคู่ โดยมีครูเป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแล
๓. การให้ยาเม็ดไอโอดีนแก่เด็กนักเรียน มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมดังนี้
 - ๓.๑. สนับสนุนยาเม็ดไอโอดีนให้แก่โรงเรียนที่พบอัตราการพอกตั้งแต่ร้อยละ ๒๐ ขึ้นไปทุก ๖ เดือน
 - ๓.๒. ให้ยาเม็ดแก่เด็กนักเรียนทุกคน คนละ ๑ เม็ด ทุก ๖ เดือน
๔. การเฝ้าระวังโรคขาดสารไอโอดีน มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมดังนี้
 - ๔.๑. ดำเนินการตรวจคอพอกในเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาทุกคน ปีละ ๒ ครั้ง ในเดือนพฤษภาคมและเดือนกุมภาพันธ์ของปีถัดไป

๔.๒. ควรมีการฝึกทบทวนวิธีการตรวจคอปอกแก่ครูพยาบาลเป็นประจำทุกปี

๕. การอบรมให้ความรู้แก่เด็กนักเรียน และบุคลากรโรงเรียนในเรื่องโรคขาดสารไอโอดีน มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมดังนี้

๕.๑. ครูควรจัดการเรียนการสอนเรื่องโรคขาดสารไอโอดีน โดยกำหนดเนื้อหาไว้ในวิชาที่เกี่ยวข้อง

๕.๒. บุคลากรของโรงเรียนควรได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมความรู้เรื่องโรคขาดสารไอโอดีนด้วย

กิจกรรมในหมู่บ้าน

๑. การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องโรคขาดสารไอโอดีน มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมดังนี้

๑.๑. ครูจัดประชุมชาวบ้านและให้ความรู้เกี่ยวกับโรคขาดสารไอโอดีน รวมทั้งวิธีการป้องกันและการรักษา

๑.๒. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าไปเยี่ยมหมู่บ้านและให้ความรู้แก่ประชาชน

๒. การรณรงค์การดื่มน้ำเสริมไอโอดีนในครัวเรือนเป็นประจำทุกวัน

๓. การรณรงค์การใช้เกลือเสริมไอโอดีนและ/หรือน้ำหยดไอโอดีนในน้ำปลาสำหรับปรุงอาหารในครัวเรือนเป็นประจำทุกวัน

โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร

ความเป็นมา

จากการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันขึ้นในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งอยู่ในถิ่นทุรกันดารตามแนวชายแดนทั่วประเทศ เพื่อเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาการขาดสารโปรตีนและพลังงานในเด็กวัยเรียนทางหนึ่งนั้น ผลการดำเนินงานโครงการดังกล่าวสามารถช่วยลดอัตราการมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ของเด็กนักเรียนลงเหลือร้อยละ ๑๖.๘ ในช่วงต้นปี ๒๕๓๙ เมื่อเทียบกับเป้าหมายของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙ (ร้อยละ ๑๐) และแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ (ร้อยละ ๗) จะเห็นได้ว่าปัญหาการขาดสารอาหารในเด็กวัยเรียนในพื้นที่ทุรกันดารเหล่านี้ยังสูงอยู่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงรากฐานของภาวะโภชนาการและสุขภาพอนามัยของบุคคลในพื้นที่ดังกล่าวยังไม่ดีพอ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการคมนาคม อีกทั้งบางพื้นที่ยังไม่ปลอดภัย จึงทำให้บริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ รวมทั้งบริการสาธารณสุขเข้าไปไม่ถึง ในทางกลับกันประชาชนในพื้นที่ก็เดินทางออกมารับบริการต่าง ๆ ได้ลำบาก เป็นเหตุให้กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ตามพื้นที่ทุรกันดารเหล่านี้มีโอกาสนในการพัฒนาดีกว่าที่อื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีจึงมีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดารขึ้นในปีพ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อช่วยให้เด็กมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการได้เต็มศักยภาพ เป็นคนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่งจะเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ทั้งนี้เพราะการที่คนเราจะมีภาวะโภชนาการและสุขภาพอนามัยดีนั้น จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่วัยในครรภ์มารดานั่นคือแม่จะต้องมีภาวะโภชนาการและสุขภาพอนามัยดีด้วย ถ้าแม่ขาดสารอาหารก็จะส่งผลกระทบต่อเด็กที่จะเกิดออกมา ทั้งด้านการเจริญเติบโต และพัฒนาการของร่างกายและสมองได้

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้หญิงมีครรภ์ หญิงให้นมบุตร และเด็กทารกแรกเกิดจนถึงอายุ ๓ ปีที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ได้รับบริการที่เหมาะสม และได้รับความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ เพื่อช่วยให้แม่มีภาวะโภชนาการและสุขภาพอนามัยที่ดี เด็กเกิดรอด มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการได้เต็มศักยภาพ

เป้าหมาย

๑. ลดภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์เหลือไม่เกินร้อยละ ๑๐
๒. อัตราตายทารกปริกำเนิด^๑ไม่เกิน ๑๐ ต่อ ๑๐๐๐ การเกิดทั้งหมด
๓. อัตราตายทารก^๒ไม่เกิน ๒๑ ต่อ ๑๐๐๐ การเกิดมีชีพ
๔. ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า ๒,๕๐๐ กรัมไม่เกินร้อยละ ๗
๕. เด็ก ๐-๓ ปี มีอัตราการเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๖. เด็ก ๐-๓ ปี มีพัฒนาการตามวัยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐

กิจกรรมสำคัญ

๑. การให้บริการการดูแลอนามัยแม่และเด็กขั้นพื้นฐาน โดยมีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมดังนี้
 - ๑.๑. แสวงหาคนในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการ เช่นครู อาสาสมัคร ที่อ่านหนังสือและเขียนหนังสือได้เป็นอย่างดี เป็นต้น
 - ๑.๒. อบรมผู้ให้บริการ ทั้งด้านความรู้ วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้บริการงานอนามัยแม่และเด็ก
 - ๑.๓. มีการประสานงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการปฏิบัติงานและการส่งต่อ
 - ๑.๔. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการให้บริการ
 - ๑.๕. อบรมผดุงครรภ์โบราณเพื่อให้สามารถทำคลอดได้อย่างถูกต้อง

^๑ อัตราตายทารกปริกำเนิด รวมถึงทารกที่ตายในครรภ์ตั้งแต่อายุครรภ์ ๒๘ สัปดาห์เป็นต้นไป จนถึงทารกที่คลอดออกมาแล้วตายภายใน ๗ วัน

^๒ อัตราตายทารก ได้แก่ทารกตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ ๑ ปี

๒. การให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพอนามัย โดยมีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมดังนี้
 - ๒.๑. อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับเรื่องอนามัยแม่และเด็ก
 - ๒.๒. รณรงค์ให้ประชาชนร่วมดูแลแม่และเด็กทั้งในครอบครัวของตนเอง และชุมชน
๓. การสนับสนุนอาหารเสริมและยาที่จำเป็นแก่แม่และเด็ก
๔. การศึกษาวิจัยเพื่อหาวิธีการในการให้บริการที่เหมาะสมต่อชนบทรรมนิยม ประเพณีของกลุ่มชนในบางพื้นที่ ได้แก่ ชาวไทยภูเขา และ ชาวไทยมุสลิม

โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา

ความเป็นมา

เป็นโครงการที่ดำเนินการขึ้นในปี ๒๕๒๖ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารซึ่งประสบกับความขาดแคลนในหลาย ๆ ด้าน ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับอย่างถูกต้อง ด้วยวิธีการและเทคโนโลยีที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในวิชาการอย่างดี พร้อมทั้งจะไปศึกษาต่อในระดับสูงต่อไปได้เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ และช่วยให้ครูตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งไม่ได้มีอาชีพครูโดยตรงทำหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ปัจจุบัน

การส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ระยะที่ ๑ ได้ดำเนินการในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งหมดทั่วประเทศ โดยได้พยายามเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้กับครู ด้วยการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน และการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มคุณวุฒิของครูให้สูงขึ้น พร้อมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ดังเช่นการเปิดโอกาสให้ครูได้สอบเลื่อนขั้นเป็นชั้นสัญญาบัตร การดำเนินงานที่ผ่านมาได้ช่วยพัฒนาคุณภาพของเด็กนักเรียนให้ดีขึ้นระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดอีกหลายด้าน ทำให้การดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมาย กล่าวคือ

๑. ตำรวจตระเวนชายแดนที่ทำหน้าที่ครูในปัจจุบันไม่มีคุณวุฒิทางครูโดยตรง จึงมีขีดจำกัดในการพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน
๒. เจ้าหน้าที่ในสายงานด้านการศึกษาของตำรวจตระเวนชายแดนยังขาดความเข้าใจในแนวคิด และกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
๓. ขาดการติดตาม กำกับดูแล และปรับปรุงงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
๔. นักเรียนมีผลการเรียนต่ำโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ และ คณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นผลสะท้อนมาจากผลการศึกษาของนักเรียนในพระราชานุเคราะห์
๕. หนังสือเรียนและสื่อต่าง ๆ ไม่ทันสมัยและได้รับล่าช้า
๖. โรงเรียนส่วนใหญ่มีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

เป้าหมาย

๑. ครูตำรวจตระเวนชายแดนทุกคนได้รับการพัฒนาด้านการศึกษาอย่างเพียงพอตามศักยภาพ
๒. ทุกระดับของการบังคับบัญชาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนต้องมีการกำกับนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ
๓. โรงเรียนทุกโรงต้องมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน
๔. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น โดยต้องอยู่ในระดับกลางขึ้นไปเมื่อเทียบกับกลุ่มโรงเรียนในพื้นที่
๕. อัตราการเรียนต่อของนักเรียนมากกว่าร้อยละ ๔๐

กิจกรรมสำคัญ

๑. การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูตำรวจตระเวนชายแดน มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้ คือ
 - ๑.๑. ครูทุกคนควรจัดทำแผนการสอนของตนเองให้สอดคล้องกับแผนการสอนของกลุ่ม และทำการสอนตามแผนอย่างจริงจัง
 - ๑.๒. ครูทุกคนควรจัดทำระบบข้อมูลด้านการศึกษาของชั้นเรียนที่ตนเองรับผิดชอบ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเอง
 - ๑.๓. ทุกระดับของการบังคับบัญชาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนควรจัดทำระบบข้อมูลด้านการศึกษาของโรงเรียนที่ตนเองรับผิดชอบเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
 - ๑.๔. ผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องควมคุมกำกับดูแลให้มีการเรียนการสอนตามแผนอย่างใกล้ชิด
 - ๑.๕. อบรมให้ความรู้แก่ผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนที่เกี่ยวข้องกับงานโรงเรียนให้มีความเข้าใจในงานด้านการศึกษา

- ๑.๖. จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมประจำปีสำหรับครูตำรวจตระเวนชายแดน และฝึกอบรมครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ให้มีความรู้และทักษะในกระบวนการเรียนการสอน
- ๑.๗. จัดอบรมเพื่อเพิ่มคุณวุฒิทางการศึกษาให้แก่ครูตำรวจตระเวนชายแดน
๒. การปรับปรุงอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้
 - ๒.๑. สนับสนุนสิ่งจำเป็นในการปรับปรุงอาคารสถานที่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อม เพื่อเกื้อหนุนให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 - ๒.๒. รณรงค์การพัฒนาโรงเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการเรียน
๓. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้
 - ๓.๑. จัดหาแบบเรียนที่ทันสมัยให้แก่โรงเรียนให้ทันเวลา
 - ๓.๒. สนับสนุนการจัดทำสื่อการสอนโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น
๔. การจัดกิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน มีแนวทางการดำเนินกิจกรรม คือ
 - ๔.๑. จัดให้ผู้ทรงคุณวุฒิประจำท้องถิ่น ได้ถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับประเพณีขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนภูมิปัญญาของท้องถิ่น
๕. การจัดให้มีการเรียนการสอน ในกิจกรรมร่วมหลักสูตร โดยเน้นไปที่กิจกรรมการเกษตร การอาชีพ การสหกรณ์ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ
๖. การจัดการเรียนการสอนทางไกล
๗. การพัฒนาหลักสูตรประถม และหลักสูตรสำหรับเด็กเล็กที่ได้มาตรฐาน
๘. การจัดห้องสมุดให้เป็นที่ยอมรับการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนและชุมชน มีแนวทางการดำเนินกิจกรรม คือ
 - ๘.๑. จัดสถานที่สำหรับจัดเป็นห้องสมุดให้เป็นสัดส่วน
 - ๘.๒. สนับสนุนหนังสือที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน และชุมชน

โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ความเป็นมา

จากการที่ทรงประจักษ์ว่า เด็กนักเรียนในโรงเรียนในท้องถิ่นทุรกันดาร เมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ แล้ว ส่วนใหญ่จะไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงได้ เนื่องจากทางบ้านมีฐานะยากจน และตามชายแดนมักไม่มีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับสูง จึงมีพระราชประสงค์จะพระราชทานพระราชานุเคราะห์ให้นักเรียนเหล่านั้นได้มีโอกาสดำเนินการตามระดับสติปัญญาและความเหมาะสม และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินโครงการนี้ขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๑

สถานการณ์ปัจจุบัน

การดำเนินงานในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ระยะที่ ๑ ได้พัฒนาระบบคัดเลือกนักเรียน ระเบียบวิธีการปฏิบัติสำหรับนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ ปรับปรุงค่าใช้จ่ายของนักเรียน ตลอดจนการนิเทศติดตามผลการเรียนของนักเรียน พร้อมทั้งจัดกวดวิชาเพื่อให้นักเรียนมีความรู้พอที่จะสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนศึกษาต่อโดยไม่มีการจัดหรือคัดเลือกแผนการศึกษาที่แน่นอน และไม่มีการกำหนดแผนการศึกษาเพื่อให้นักเรียนกลับไปมีส่วนในการพัฒนาท้องถิ่นทุรกันดาร นอกจากนี้ยังขาดระบบที่ปรึกษาเพื่อทำหน้าที่ดูแลนักเรียน ติดตามผลการเรียน แก้ไขปัญหาต่างๆ ใ้กับนักเรียนอย่างใกล้ชิด

วัตถุประสงค์

เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนที่มีฐานะยากจนในถิ่นทุรกันดารได้รับการศึกษาต่อตามความสามารถ โดยกลับไปเป็นผู้ช่วยทำความเจริญให้กับชุมชนในถิ่นทุรกันดาร

เป้าหมาย

๑. นักเรียนทุกคนสามารถศึกษาจนจบหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษา
๒. เมื่อจบการศึกษานักเรียนสามารถมีงานทำช่วยตนเองได้
๓. นักเรียนส่วนหนึ่งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในถิ่นทุรกันดาร

กิจกรรมสำคัญ

๑. การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงการ โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้
 - ๑.๑. ปรับโครงสร้างของหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการ ซึ่งควรประกอบไปด้วย
 - ๑.๑.๑. ด้านการเงิน
 - ๑.๑.๒. ด้านที่ปรึกษา (เช่น ติดตามผลการเรียน พิจารณาให้ทุน ตรวจเยี่ยม พบผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจ แก้ไขปัญหา พัฒนาคุณภาพนักเรียน เป็นต้น)
 - ๑.๑.๓. ด้านธุรการ
 - ๑.๑.๔. ด้านกิจกรรม (เช่น จัดปฐมนิเทศ จัดการอบรม เป็นต้น)
 - ๑.๑.๕. ด้านข้อมูล
 - ๑.๒. พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อใช้ในการดำเนินงาน
๒. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้
 - ๒.๑. จัดปฐมนิเทศนักเรียนใหม่
 - ๒.๒. จัดสอนเสริมภายในโรงเรียนด้วยระบบการศึกษาทางไกล
 - ๒.๓. จัดสอนเสริมในช่วงปิดเทอมในระดับมัธยมปลายสายสามัญ
 - ๒.๔. จัดอบรมและแนะแนวการศึกษาต่อระดับมัธยมปลาย
๓. การกำหนดแผนการศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชนในถิ่นทุรกันดาร สำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาของนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ต่อไป
๔. การส่งเสริมให้นักเรียนมีงานทำตามคุณวุฒิของนักเรียน

โครงการฝึกอาชีพ

ความเป็นมา

เป็นโครงการที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ดำเนินการในปีการศึกษา ๒๕๓๑ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกอาชีพให้กับศิษย์เก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ไม่อาจศึกษาในระดับสูงต่อไปได้ และเน้นให้มีการฝึกอาชีพที่เหมาะสมสำหรับท้องถิ่นนั้น ๆ ในระยะเริ่มแรกให้จัดทำในโรงเรียนทดลองก่อนภาคละ ๑ โรงเรียน โดยมีกรมอาชีวศึกษาเข้าไปดำเนินงาน

สถานการณ์ปัจจุบัน

ในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ระยะที่ ๑ ได้มีการเตรียมอาชีพให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน โดยการฝึกทักษะและให้ความรู้ตามหลักสูตรปกติอยู่แล้ว และมีวิทยากรจากภายนอกเข้าไปอบรมเป็นครั้งคราว ส่วนการอบรมวิชาชีพให้แก่เยาวชนและประชาชนในหมู่บ้านนั้น ก็ได้มีการดำเนินการอบรม แต่การดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่สามารถพัฒนาไปสู่การสร้างอาชีพให้แก่เยาวชนได้ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ อาทิ มีการอพยพแรงงานออกจากหมู่บ้าน ข้อจำกัดในการฝึกอาชีพของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนการขาดการสื่อสารระหว่างผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่กับผู้ประสานงานในทุกระดับ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนในโรงเรียนมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
๒. เพื่อให้เยาวชนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมีวิชาชีพติดตัวและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

เป้าหมาย

๑. นักเรียนในโรงเรียนในทุกพื้นที่โครงการได้รับการฝึกทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
๒. เยาวชนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนในทุกพื้นที่โครงการได้รับการฝึกอาชีพ
๓. มีการพัฒนากลุ่มอาชีพที่เหมาะสมกับท้องถิ่นขึ้น

กิจกรรมสำคัญ

๑. การฝึกทักษะและความรู้ด้านวิชาชีพให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้
 - ๑.๑. จัดหลักสูตรด้านการฝึกทักษะทางอาชีพที่เหมาะสมกับท้องถิ่นและตลาดแรงงาน
 - ๑.๒. ดำเนินการอบรม
๒. การส่งเสริมอาชีพให้แก่เยาวชนในท้องถิ่น มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้
 - ๒.๑. สำรวจหาศักยภาพของท้องถิ่นที่จะพัฒนาอาชีพที่สามารถแข่งขันได้
 - ๒.๒. ฝึกอบรมด้านเทคนิคและด้านการบริหารจัดการ
 - ๒.๓. จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตเพื่อดำเนินงานในรูปแบบธุรกิจ
 - ๒.๔. จัดให้มีกิจกรรมทางการตลาดอย่างจริงจัง
 - ๒.๕. ส่งเสริมให้ประชาชนอื่น ๆ ในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้ามาเรียนรู้ศึกษารูปแบบ เพื่อนำไปพัฒนางานของตนเอง
๓. การส่งเสริมการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคเอกชน มีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมดังนี้
 - ๓.๑. แสวงหาภาคเอกชนที่ต้องการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของเยาวชน
 - ๓.๒. ขอกการสนับสนุนจากภาคเอกชนทางด้านต่อไปนี้
 - ๓.๒.๑. การตลาด
 - ๓.๒.๒. เทคโนโลยี
 - ๓.๒.๓. การจัดการ
๔. การดำเนินงานฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพนักเรียนเก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

โครงการส่งเสริมสหกรณ์

ความเป็นมา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเล็งเห็นว่า การปลูกฝังหลักการ สหกรณ์แก่เด็กและเยาวชน โดยเริ่มจากโรงเรียนเป็นอันดับแรก จะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจในกลุ่มของเด็กนักเรียน ตลอดจนครูและประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การรวมกลุ่มกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น จึงทรงมีพระราชกระแสกับอธิบดีกรมตำรวจ ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านภูต่าง อ. บ้านโคก จ. อุตรดิตถ์ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๓๔ ให้ดำเนินการสหกรณ์ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและทรงมีพระราชกระแสกับอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๔ ให้ส่งเสริมวิธีสหกรณ์ให้แพร่หลายไปยังเด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กรมตำรวจและกรมส่งเสริมสหกรณ์ จึงได้เริ่มดำเนินโครงการส่งเสริมสหกรณ์ ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตั้งแต่ปีพ.ศ.๒๕๓๔ เป็นต้นมา

สถานการณ์ปัจจุบัน

ในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ระยะที่ ๑ ได้ให้ความรู้เรื่องการสหกรณ์แก่ครู และนักเรียน และมีการจัดกิจกรรมร้านค้า กิจกรรมออมทรัพย์ จัดมุมสหกรณ์ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติการทำงานตามระบบสหกรณ์ ผลการดำเนินงานดังกล่าวทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์มากขึ้น อย่างไรก็ตามการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ครูส่วนหนึ่งในโรงเรียนที่ต้องสอนวิชาสหกรณ์ไม่ได้รับการอบรมวิธีการสหกรณ์ จึงทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนพร้อมทั้งการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งนักเรียนยังขาดโอกาสในการปฏิบัติงานด้วยตนเองให้ครบทุกขั้นตอนของการดำเนินงานสหกรณ์ ในด้านประชาชนได้มีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน แต่ก็ยังไม่สามารถส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพของตนเองตามระบบสหกรณ์ได้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการสหกรณ์แก่นักเรียน
๒. เพื่อส่งเสริมให้มีการตั้งสหกรณ์ขึ้นในชุมชนที่มีความพร้อม

เป้าหมาย

๑. นักเรียนในทุกพื้นที่โครงการมีความรู้เรื่องการสหกรณ์
๒. ครูตำราจตระเวนชายแดนทุกคน ต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ด้านสหกรณ์เพียงพอตามศักยภาพ
๓. จะต้องมีกิจกรรมสหกรณ์ภาคปฏิบัติ อย่างน้อยโรงเรียนละ ๒ กิจกรรม
๔. พัฒนาชุมชนที่มีความพร้อม ให้สามารถจัดตั้งเป็นสหกรณ์ตัวอย่างได้

กิจกรรมสำคัญ

๑. การจัดการเรียนการสอนวิชาสหกรณ์ มีแนวทางการดำเนินกิจกรรม คือ
 - ๑.๑. จัดทำคู่มือครู เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน
 - ๑.๒. จัดทำคู่มือนักเรียน เพื่อใช้ประกอบการเรียน
 - ๑.๓. อบรมครูตำราจตระเวนชายแดนทุกคน ให้มีความรู้และทักษะ ในการจัดการเรียนการสอนและดำเนินกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพต่อไปได้
 - ๑.๔. จัดทำกิจกรรมร้านค้า กิจกรรมออมทรัพย์ และกิจกรรมการเกษตร เพื่อเป็นการฝึกทักษะของนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจรตามความพร้อมของแต่ละโรงเรียน
 - ๑.๕. จัดให้มีการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสหกรณ์ตัวอย่าง
๒. การอบรมให้ความรู้แก่ผู้รับผิดชอบในการติดตามงานเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการดำเนินงานโครงการ
๓. การส่งเสริมวิธีการสหกรณ์ให้กับศิษย์เก่าและประชาชนในชุมชน มีแนวทางการดำเนินกิจกรรม คือ
 - ๓.๑. อบรมให้ความรู้แก่ศิษย์เก่าและประชาชนในพื้นที่เรื่องการสหกรณ์
 - ๓.๒. สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม^๓

ความเป็นมา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จพระราชดำเนิน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านรุ้งที่ ๑๐๗ บ้านห้วยจะค่าน ตำบลโปงคั้ง อำเภอลี้ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐ มีพระราชดำริให้ดำเนินการปลูกฝังการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่เด็กนักเรียน และให้โรงเรียนปลูกเสเดา ซึ่งนอกจากจะสามารถนำมาประกอบเป็นอาหาร อาศัยเป็นร่มเงา เมล็ดเสเดายังใช้ในการป้องกันกำจัดแมลงในฝักได้ด้วย ซึ่งไม่มีสารพิษตกค้างและทำลายสภาพแวดล้อมเหมือนสารเคมีทั่วไป จากพระราชดำริดังกล่าวนี้ จึงได้ขยายออกไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแห่งอื่นๆ ด้วย เช่น การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น

สถานการณ์ปัจจุบัน

กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในช่วงแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารระยะที่ ๑ นั้นได้แก่ การจัดให้มีป่าชุมชนในหมู่บ้านที่มีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตั้งอยู่ทั้งหมด ๑๐๒ แห่ง และกิจกรรมรณรงค์การปลูกหญ้าแฝกเพื่อเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศ การดำเนินกิจกรรมเท่าที่ผ่านมายังไม่ได้นั้นในเรื่องของการให้ความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติ จึงทำให้เด็กและประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้ซึ่งเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมยังขาดความรู้ ขาดแนวทางในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังขาดสื่อและวัสดุทัศนูปกรณ์ที่เหมาะสมที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้

วัตถุประสงค์

เพื่อปลูกฝังให้เด็กนักเรียน เยาวชน และประชาชนในพื้นที่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

^๓ เดิมใช้ชื่อว่าโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

เป้าหมาย

๑. โรงเรียนในพื้นที่โครงการทุกโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา
๒. ประชาชนทุกชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

กิจกรรมสำหรับนักเรียน

๑. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน มีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้
 - ๑.๑. พัฒนาหลักสูตรการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับท้องถิ่น
 - ๑.๒. จัดทำคู่มือการสอนสำหรับครูเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอน
 - ๑.๓. ผลิตสื่อที่จำเป็น
 - ๑.๔. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในกระบวนการเรียนการสอน
 - ๑.๕. ฝึกอบรมครูในเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอน
๒. การให้ความรู้แก่ครูด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมสำหรับประชาชน

๑. การให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้
 - ๑.๑. จัดทำเนื้อหาในการอบรมที่เหมาะสม
 - ๑.๒. จัดทำคู่มือสำหรับประชาชน
 - ๑.๓. ผลิตสื่อที่จำเป็น
 - ๑.๔. อบรมประชาชนเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒. การดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตัวอย่างเช่น
 - ๒.๑. การใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับปรุงบำรุงดิน และลดการใช้สารเคมี
 - ๒.๒. การปลูกไม้ใช้สอย
 - ๒.๓. การสาธิตและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก
 - ๒.๔. การพัฒนาป่าชุมชนในพื้นที่
 - ๒.๕. อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

๑. พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานคณะผู้ปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ณ ศาลาดุสิตาลัย วันอังคาร ที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๖.
๒. พระราโชวาท เนื่องในโอกาสทรงปิดการประชุมสัมมนาผู้ประสานงานโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ตชด. ณ ดิกชัยพัฒนา สวนจิตรลดา วันศุกร์ที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๓๑.
๓. พระราชทานการบรรยายพิเศษเนื่องในการประชุมทางวิชาการ “วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ๗ ตุลาคม ๒๕๓๐.
๔. พระราชดำรัส พระราชทานในการประชุมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา วันพฤหัสบดีที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๒๗.
๕. พระราชดำรัส เปิดการประชุมผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วราชอาณาจักร เรื่องโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา และทรงบรรยายเรื่องพระราชกรณียกิจอันเกี่ยวกับงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ณ ดิกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล วันศุกร์ที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๓๐.
๖. พระราชดำรัส พระราชทานในการสัมมนาโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน และโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ณ ค่ายลูกเสือสกลนคร บ้านนาอ้อย อำเภอกาบัง จังหวัดสกลนคร วันเสาร์ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๗.

๗. พระราชดำรัส ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินไปในการอบรมครูโรงเรียนในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ณ กองบังคับการ กองร้อยที่ ๕ ตชด. ตำบล สุไหโงปาดิ อำเภอสุไหโงปาดิ จังหวัดนราธิวาส วันเสาร์ที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๒๔.
๘. พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสทรงเป็นประธานปิดการประชุมสัมมนาครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา วันศุกร์ที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๓๓.
๙. พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ณ ห้องประชุมอาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา วันพุธที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๓๑.
๑๐. พระราโชวาท สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานคณะผู้ปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ณ ศาลาดุสิตาลัย วันศุกร์ ที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕.
๑๑. พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานคณะผู้ปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ณ ศาลาดุสิตาลัย วันอังคาร ที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘.
๑๒. พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานคณะผู้ปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ณ ศาลาดุสิตาลัย วันพฤหัสบดี ที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๗.
๑๓. บทความพระราชทาน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หนังสือ“๔๐ ปี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน” วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๙.

ภาคผนวก

พื้นที่เป้าหมาย

การดำเนินงานโครงการตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารนี้ นั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ดำเนินการในพื้นที่โรงเรียนเป็นหลัก และบางกิจกรรมของโครงการก็ได้ขยายผลไปสู่ชุมชนที่อยู่ในเขตบริการการศึกษาของโรงเรียนนั้น ๆ จำนวนของพื้นที่เป้าหมายจะมีการเปลี่ยนแปลงตามแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

สำหรับในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ มีพื้นที่เป้าหมายมีทั้งหมด เป็นโรงเรียน ๒๗๘ โรงเรียน และศูนย์การศึกษา ฯ ๖๓ แห่ง โดยแบ่งเป็นสังกัดต่าง ๆ ดังนี้

๑. โรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ๑๘๓ โรงเรียน
๒. โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ๙๕ โรงเรียน
๓. ศูนย์การศึกษาชุมชนชาวไทยภูเขาในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ๖๓ แห่ง

๑. โรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๑

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
บ้านน้ำแดง	น้ำแดง	๖	บางขัน	ชลุง	จันทบุรี
บ้านคลองมะลิ	คลองมะลิ	๓	อ่างศิรี	มะขาม	จันทบุรี
บ้านหนองบอน	หนองบอน	๑๑	ทุ่งขนาน	สอยดาว	จันทบุรี
บ้านหางแมว	หางแมว	๔	ขุนซ่อง	แก่งหางแมว	จันทบุรี
บ้านบ่อชะอม	บ่อชะอม	๓	พวา	แก่งหางแมว	จันทบุรี
บ้านท่ากุ่ม	ท่ากุ่ม	๓	ท่ากุ่ม	เมือง	ตราด

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๒

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
ประชากรภูมำรุง ๑	หนองหญ้าปล้อง	๔	ป่าไร่	อรัญประเทศ	สระแก้ว
บ้านเขาสารภี	เขาสารภี	๓	ทับพริก	อรัญประเทศ	สระแก้ว
บ้านใหม่ไทยเจริญ	ใหม่ไทยเจริญ	๓	คลองหาด	คลองหาด	สระแก้ว
การบินไทย	กุดโดน	๓	ไพร่เตียว	คลองหาด	สระแก้ว
บ้านน้ำอ้อม	น้ำอ้อม	๑๔	เขาสามลิม	กิ่งเขาจรก	สระแก้ว
บ้านวังศรีทอง	โพธิ์ทอง	๒	วังสมบูรณ์	วังน้ำเย็น	สระแก้ว
บ้านตากฟ้า	ตากฟ้า	๑๐	ชัยมะกรุด	คลองหาด	สระแก้ว
บ้านคลองเจริญสุข	คลองเจริญสุข	๕	วังสมบูรณ์	วังน้ำเย็น	สระแก้ว
บ้านนายาว	นายาว	๑๑	ท่ากระดาน	สนามชัยเขต	ฉะเชิงเทรา
บ้านทุ่งกบินทร์	ทุ่งกบินทร์	๕	วังใหม่	วังน้ำเย็น	สระแก้ว
บ้านโคกน้อย	โคกน้อย	๑๐	วังสมบูรณ์	วังน้ำเย็น	สระแก้ว
บ้านคลองตะเคียนชัย	คลองตะเคียนชัย	๕	ทุ่งมหาเจริญ	วังน้ำเย็น	สระแก้ว
บ้านนาอีสาน	นาอีสาน	๑๕	ท่ากระดาน	สนามชัยเขต	ฉะเชิงเทรา
พิระยานุเคราะห์ ๑	คลองชล	๑๑	วังสมบูรณ์	วังน้ำเย็น	สระแก้ว

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๓

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
ครูสภา	ห้วยปากคอก	๗	ห้วยเขย่ง	ทองผาภูมิ	กาญจนบุรี
วิจิตรวิทยาคาร	อีปู่	๑	ปลื้ม	ทองผาภูมิ	กาญจนบุรี
สุนทรเวช	สะเนฟอง	๑	ไล่ไ่ว	สังขละบุรี	กาญจนบุรี
สหธนาคารกรุงเทพ	เวียคะดี	๔	หนองลู	สังขละบุรี	กาญจนบุรี
เฮงเคิลไทย	มะเขย้อย	๒	บ้องดี	ไทรโยค	กาญจนบุรี
บ้านบ้องดีล่าง	บ้องดีล่าง	๗	บ้องดี	ไทรโยค	กาญจนบุรี
ต้นมะม่วง	พู่วา	๑	วังกระแจะ	ไทรโยค	กาญจนบุรี
บ้านแม่น้ำน้อย	แม่น้ำน้อย	๗	ไทรโยค	ไทรโยค	กาญจนบุรี
ประตูด่าน	ประตูด่าน	๑	บ้านเก่า	เมือง	กาญจนบุรี
มิตรมวลชน ๒	ตีนตง	๖	เขาโจด	ศรีสวัสดิ์	กาญจนบุรี
วังส้มป่อย	ห้วยคลุม	๕	สวนผึ้ง	สวนผึ้ง	ราชบุรี
บ้านถ้ำหิน	ถ้ำหิน	๔	สวนผึ้ง	สวนผึ้ง	ราชบุรี
กลุ่มนักข่าวหญิง ๒	บ่อหวี	๑๐	ตะนาวศรี	สวนผึ้ง	ราชบุรี
ตะโกปิดทอง	ตะโกปิดทอง	๘	สวนผึ้ง	สวนผึ้ง	ราชบุรี
บ้านเรตาร์	เรตาร์		ปริงเผล	สังขละบุรี	กาญจนบุรี
บ้านทิลำป่า(สาขาสุนทรเวช)	ทิลำป่า	๕	ไล่ไ่ว	สังขละบุรี	กาญจนบุรี

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๔

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
บ้านเขาจ้าว	เขาจ้าว	๘	หนองตาแต้ม	ปราณบุรี	ประจวบคีรีขันธ์
บ้านย่านซื่อ	ย่านซื่อ	๙	หาดขาม	กุยบุรี	ประจวบคีรีขันธ์
นเรศวรห้วยผึ้ง	ห้วยผึ้ง	๔	ห้วยสัตว์ใหญ่	หัวหิน	ประจวบคีรีขันธ์
นเรศวรป่าละอู	ป่าละอูบน	๓	ห้วยสัตว์ใหญ่	หัวหิน	ประจวบคีรีขันธ์
นเรศวรบ้านห้วยโสภ	ห้วยโสภ	๑	ป่าเค็ง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี
บ้านท่าวังหิน	ท่าวังหิน		เขาจ้าว	ปราณบุรี	ประจวบคีรีขันธ์

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๒๑

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
บ้านชำปะโต	ชำปะโต	๓	อาโพน	บัวเชด	สุรินทร์
บ้านโคกแสง	โคกแสง	๗	ตาเมียง	กึ่งพนมดงรัก	สุรินทร์
พิระยานเคราะห์ ๒	โคกป่าจิก	๗	ปรือ	ปราสาท	สุรินทร์
บ้านตาตุม	ตาตุม	๑๔	ตาตุม	สังขะ	สุรินทร์
บ้านรุน	รุน	๗	อาโพน	บัวเชด	สุรินทร์
บ้านตาแตรว	ตาแตรว		เทพารักษ์	สังขะ	สุรินทร์

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๒๒

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
บ้านตาเอ้ม	ตาเอ้ม	๙	ตาเถา	น้ำยืน	อุบลราชธานี
บ้านคำสะอาด	คำสะอาด	๕	บางใหญ่	น้ำยืน	อุบลราชธานี
บ้านท่าแสนคูณ	ท่าแสนคูณ	๑๒	โคมประดิษฐ์	น้ำยืน	อุบลราชธานี
บ้านปากลา	ปากลา	๕	นาโพธิ์กลาง	โขงเจียม	อุบลราชธานี
บ้านหนองมะแขว	หนองมะแขว	๕	นาวัง	เมือง	อำนาจเจริญ
บ้านปากก่อ	ปากก่อ	๓	โคกก่ง	ขานุมาน	อำนาจเจริญ
บ้านศรีสวัสดิ์	ศรีสวัสดิ์	๕	ศรีแก้ว	เลิงนกทา	ยโสธร
บ้านเทพเจริญ	เทพเจริญ	๖	ไทยเจริญ	เลิงนกทา	ยโสธร
บ้านแก่งศรีโคตร	แก่งศรีโคตร	๓	โนนก่อ	สิรินธร	อุบลราชธานี
บ้านห้วยผ่อง	ห้วยผ่อง	๕	โคกก่ง	ขานุมาน	อำนาจเจริญ
บ้านป่าไม้	ป่าไม้	๘	คอแลน	บุณฑริก	อุบลราชธานี
บ้านหนองใหญ่	หนองใหญ่	๕	รุง	กันทรลักษณ์	ศรีสะเกษ

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๒๓

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
บ้านหนองตู๋	หนองตู๋	๔	นาไผ่	โพธิ์สวรรค์	นครพนม
บ้านหาดทรายเพ	หาดทรายเพ	๑๐	พระทาย	ท่าอุเทน	นครพนม
ชูทิศวิทยา	น้อยหลวงมอ	๘	พระทาย	ท่าอุเทน	นครพนม
บ้านนาสามัคคี	นาสามัคคี	๑๒	นาทม	กึ่งนาทม	นครพนม
ช่างกลปทุมวันอนุสรณ์ ๘	โนนอุดมดี	๖	ดอนเตย	กึ่งนาทม	นครพนม
คอนราตเฮงเคิล	ท่าสะอาด	๖	นาไผ่	โพธิ์สวรรค์	นครพนม

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๒๔

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
เฉลิมราชบุรุษบำรุง	ห้วยลาด	๘	นาดี	ด่านซ้าย	เลย
บ้านห้วยเป้า	ห้วยเป้า	๕	ปากชม	ปากชม	เลย
บ้านน่านกปิด	น่านกปิด	๘	ห้วยบ่อซืน	ปากชม	เลย
บ้านห้วยเวียงงาม	ห้วยเวียงงาม	๘	นาูง	นาูง	อุดรธานี
บ้านสมประสงค์	สมประสงค์	๘	โนนทอง	นาูง	อุดรธานี
บ้านห้วยดอกไม้	ห้วยดอกไม้	๘	วิศิษฐ์	บึงกาฬ	หนองคาย
บ้านเมืองทอง	เมืองทอง	๗	โนนทอง	นาูง	อุดรธานี
บ้านหนองแคน	หนองแคน	๙	นาด้าง	นาด้าง	เลย
บ้านวังชมพู	วังชมพู	๕	ทรัพย์ไพรวันย์	วังสะพุง	เลย
บ้านหนองตะไกร	หนองตะไกร	๗	หนองเข็ง	บึงกาฬ	หนองคาย
บ้านนาชมพู	นาชมพู	๘	บ้านก้อง	นาูง	อุดรธานี
บ้านนาแวง	นาแวง	๘	นาสวรรค์	บึงกาฬ	หนองคาย
บ้านนาปอ	นาปอ	๕	แสงภา	นาแก้ว	เลย
บ้านเหมืองทอง	เหมืองทอง		เชียงกลม	ปากชม	เลย

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๑

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
บ้านโป่งตะแบก	โป่งตะแบก	๑๐	พุทธบาท	ชนแดน	เพชรบูรณ์
บ้านลาดเรือ	ลาดเรือ	๓	บ่อภาค	ชาติตระการ	พิษณุโลก
อาทรอุทิศ	โป่งสอ	๖	น้ำกุ่ม	นครไทย	พิษณุโลก
บุญธรรม-บุญพริ้ง	ห้วยไผ่	๒	บ่อเบี้ย	บ้านโคก	อุดรดิตถ์
ยอดโพธิ์ทอง ๑	ภูต่าง	๑๐	บ่อเบี้ย	บ้านโคก	อุดรดิตถ์
บ้านรักไทย	รักไทย	๖	บ่อภาค	ชาติตระการ	พิษณุโลก
บ้านนุชเทียน	นุชเทียน	๗	บ่อภาค	ชาติตระการ	พิษณุโลก

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๒

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
บ่ารุ้งที่ ๔๘	น้ำปี	๕	น้ำมวบ	เวียงสา	น่าน
ผบ.ลูกเสือรถไฟมักกะสัน	ห้วยเลา	๑	ชนแดน	กึ่งสองแคว	น่าน
อาชีวศึกษาเชียงราย-พะเยา	กัวกาญจน์	๔	ริมโขง	เชียงของ	เชียงราย
สมถวิลจินตมัย	ห้วยแล้ง	๒	ท่าข้าม	กึ่งเวียงแก่น	เชียงราย
ชนัตถ์ปิยะอุย	ดอนเจดีย์ทอง	๓	ปอ	กึ่งเวียงแก่น	เชียงราย
เบ็ดตู่เม่น	ปางพริกใต้	๓	ผาช้างน้อย	ปง	พะเยา
บ.ค.ส.	ก้อแสนใจ	๗	แม่สลองใน	กึ่งแม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
บ่ารุ้งที่ ๘๗	อาภู	๑๓	เทอดไทย	กึ่งแม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
ศรีสมวงศ์	สามัคคีเก่า	๑๑	เทอดไทย	กึ่งแม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ๓	หินแตก	๑	แม่สลองใน	กึ่งแม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ๔	หัวแม่คำ	๔	แม่สลองใน	กึ่งแม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
บ้านดอยล้าน	ดอยล้าน	๔	วาวี	แม่สรวย	เชียงราย
ช่างกลปทุมวันอนุสรณ์ ๙	ป่าไร่หลวง	๔	บ้านแซว	เชียงแสน	เชียงราย
บ่ารุ้งที่ ๑๑๒	โป่งไฮ	๔	แม่สลองใน	กึ่งแม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
เทคนิคสุสิต	ห้วยล้าน	๑	ห้วยชมพู	เมือง	เชียงราย
สังวาลย์วิทย์ ๘	จะลอ	๑๐	เทอดไทย	กึ่งแม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
บ้านนาไค้	นาไค้	๔	แม่สลองใน	กึ่งแม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
พระยานุเคราะห์ ๓	สว่าง	๑๐	น้ำพาง	แม่จริม	น่าน

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๓

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
รีปาปอร์ต	ป่าเกี๊ยะ	๑๘	บ่อแก้ว	สะเมิง	เชียงใหม่
บ้านแม่ลอง	แม่ลอง	๓	บ้านทับ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
ศึกษานาเรือนุสรณ์ ๓	ห้วยส้าน	๑๐	ท่าตอน	แม่อาย	เชียงใหม่
อาโอยาม่า	ป่าคา	๑๑	ม่อนปิ่น	ฝาง	เชียงใหม่
เชียงใหม่ตำรวจ	ปู้หมื่นใน	๔	แม่สาว	แม่อาย	เชียงใหม่
ไลออนส์มหาจักร ๘	น้ำยอน	๓	ท่าตอน	แม่อาย	เชียงใหม่
พุทธนิยโพธิ์อนุสรณ์	จะนะ	๑	แม่อาย	แม่อาย	เชียงใหม่
เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ๒	แม่ละงอง	๖	น้ำแพร่	พร้าว	เชียงใหม่
เบญจมา ๑	สามหมื่น	๖	เมืองแหง	เวียงแหง	เชียงใหม่
บำรุงที่ ๑๐๕	แก่น้อย	๒	เมืองนะ	เชียงดาว	เชียงใหม่
บ้านแม่ลำจัว	แม่ลำจัว	๑๒	แม่ลำน้อย	แม่ลำน้อย	แม่ฮ่องสอน
บ้านตุน	ตุน	๔	ห้วยซ่อม	แม่ลำน้อย	แม่ฮ่องสอน
สโมสรไลออนส์รัตนโกสินทร์	ห้วยหอย	๓	แม่วิน	แม่วาง	เชียงใหม่
บ้านใหม่พัฒนาสันติ	ใหม่พัฒนาสันติ	๕	แม่มาจร	แม่แจ่ม	เชียงใหม่
ชมรมอนุรักษพุทธศิลป์ไทย ๑	แสนคำลือ	๒	ถ้ำลอด	กึ่งปางมะผ้า	แม่ฮ่องสอน
ชมรมอนุรักษพุทธศิลป์ไทย ๒	ป่งยาม	๕	นาปู่ป้อม	กึ่งปางมะผ้า	แม่ฮ่องสอน
ไลออนส์มหาจักร ๙	ป่าข้าวหลาม	๗	กิตติช้าง	แม่แตง	เชียงใหม่
บ้านหนองแขม(สาขาบำรุง ที่ ๑๐๗)	หนองแขม	๖	เมืองนะ	เชียงดาว	เชียงใหม่

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๔

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
จุฬา-ธรรมศาสตร์ ๓	แม่ออกฮู	๙	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก
จตุรจินดา	ดินธาตุ	๑๔	พระธาตุ	แม่ระมาด	ตาก
เทคนิคอาสา ๑	ปะน้อยปู	๕	แม่ต๋าน	ท่าสองยาง	ตาก
บ้านแพะ	แพะ	๑๒	แม่ต๋าน	แม่ระมาด	ตาก
บ้านแม่งลองคี	แม่งลองคี	๓	โมโกร	อุ้มผาง	ตาก
บ้านมอเกอร์	มอเกอร์ยาง	๖	พบพระ	พบพระ	ตาก
บ้านกามาผาไต้	กามาผาไต้	๕	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก
ศึกษาสงเคราะห์ ๒	โกช่วย	๑๐	แม่กุ	แม่สอ	ตาก
บ้านแม่งลองใหญ่	แม่งลองใหญ่	๔	โมโกร	อุ้มผาง	ตาก
บ้านถ้ำเสือ	ถ้ำเสือ	๕	พระธาตุผาแดง	แม่สอ	ตาก
บ้านแสมใหญ่	แสมใหญ่	๔	สามหมื่น	แม่ระมาด	ตาก
เลตองคุ	เลตองคุ		แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
แม่จันทะ	แม่จันทะ		แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
หม่องก๊วะ	หม่องก๊วะ		แม่จัน	อุ้มผาง	ตาก
ห้วยน้ำขุ่น	ห้วยน้ำขุ่น	๘	มหาวัน	แม่สอ	ตาก
ท่านผู้หญิงทวีมนุช	ขุนห้วยแม่สอ	๖	พระธาตุผาแดง	แม่สอ	ตาก

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๕๑

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
บ้านน้ำฉา	น้ำฉา	๕	ครน	สวี่	ชุมพร
เทคนิคมินบุรีอนุสรณ์ ๑	บางเตา	๑๐	บางสวรรค์	พระแสง	สุราษฎร์ธานี
บ้านท่าลานทอง	ท่าลานทอง	๔	คูริง	ท่าชะ	ชุมพร
บ้านโนง	โนง	๕	ละอุ่นเหนือ	ละอุ่น	ระนอง
บ้านคลองวาย	คลองวาย	๗	ตะกุกเหนือ	กิ่งวิภาวดี	สุราษฎร์ธานี
บ้านสันติมิตร	สันติมิตร	๕	รับร่อ	ท่าชะ	ชุมพร
บ้านห้วยเหมือง	ห้วยเหมือง	๑๐	นาขา	หลังสวน	ชุมพร
บ้านโนหุบ	โนหุบ	๔	เขาค่าย	สวี่	ชุมพร
บ้านสวนเพชร	สวนเพชร	๑๕	ละแม	ละแม	ชุมพร
บ้านพันวาล	พันวาล	๕	รับร่อ	ท่าชะ	ชุมพร
บ้านควนสามัคคี	ควนสามัคคี	๙	ครน	สวี่	ชุมพร
สิริราษฎร์ประดิษฐ์	สระขาว	๑๓	ละแม	ละแม	ชุมพร
บ้านกอตย	กอตย		คลองมา	ท่าชนะ	สุราษฎร์ธานี

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๔๒

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
บ้านควนมีชัย	ควนมีชัย	๘	วังอ่าง	ชะอวด	นครศรีธรรมราช
บ้านยูงงาม	ยูงงาม	๕	บางขัน	บางขัน	นครศรีธรรมราช
บ้านไร่ยาว	ไร่ยาว	๖	บางขัน	บางขัน	นครศรีธรรมราช
บ้านเขาวัง	เขาวัง	๒	หินตก	ร่อนพิบูลย์	นครศรีธรรมราช

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๔๓

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
ล้อมวลชนกีฬา	หัวควน	๖	สำนักแต้ว	สะเดา	สงขลา
ทุ่งไม้ดวน ๒	ชายควน	๔	ป่าดงเบซาร์	สะเดา	สงขลา
บ้านทุ่งสบายใจ	ทุ่งสบายใจ	๖	ทุ่งหมอ	สะเดา	สงขลา
กลุ่ม ๕ ประชาธิปไตย	กลุ่ม ๕	๙	ควนกาหลง	ควนกาหลง	สตูล
ยูงทองรัฐประชาสรรค์	ลำปาด	๔	ควนกาหลง	ควนกาหลง	สตูล
ประชาธิปไตย ๒	ด่านปรัง	๑	เกาะเต่า	กึ่งป่าพยอม	พัทลุง
บ้านควนนกหว้า	ควนนกหว้า	๕	หารเทา	ปากพูน	พัทลุง
บ้านทุ่งตะเซาะพัฒนา	ทุ่งตะเซาะ	๙	ทุ่งกระบือ	ย่านตาขาว	ตรัง
สันติราษฎร์ประชาบำรุง	เจ้าพะ	๔	ปะเหลียน	ปะเหลียน	ตรัง
บ้านหินจอก	หินจอก	๑	ลิพัง	ปะเหลียน	ตรัง
เชิญ-พิศลยบุตร	ช่อนทอง	๙	ทับช้าง	นาทวี	สงขลา
มหาราช ๑	น้ำเขียว	๔	เขาแดง	สะบ้าย้อย	สงขลา
บ้านสำนักเอาะ	สำนักเอาะ	๕	เขาแดง	สะบ้าย้อย	สงขลา
บ้านหาดทราย	หาดทราย	๖	ธราวี	สะบ้าย้อย	สงขลา
บ้านประกอบออก	ประกอบออก	๓	ประกอบ	นาทวี	สงขลา
บ้านควนตะแบก	ควนตะแบก	๙	เกาะเต่า	กึ่งป่าพยอม	พัทลุง
บ้านสันแดง(สาขากลุ่ม ๕)	สันแดง		ควนกาหลง	ควนกาหลง	สตูล

โรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๔๔

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
สังวาลย์วิท ๔	วังไทร	๒	แม่หวาด	ธารโต	ยะลา
นิคมพิทักษ์ราษฎร์	บาตูปูเต๊ะ	๖	บ้านแร	ธารโต	ยะลา
โรงงานยาสูบ ๒	สะป่อง	๓	ปะแต	ยะหา	ยะลา
สุตันตานนท์ชลัปป	สุตันตานนท์	๗	ตานะแมเราะ	เบตง	ยะลา
บ้านปาโจแมเราะ	ปาโจแมเราะ	๘	แม่หวาด	ธารโต	ยะลา
บ้านไอร์ปือแด	ไอร์ปือแด	๔	ช้างเผือก	จะนะ	นราธิวาส
บ้านตืองอ	ตืองอ	๓	ศรีบรรพต	ศรีสาคร	นราธิวาส
บ้านลีลันนัท	ลีลันนัท	๖	สุคีริน	สุคีริน	ยะลา
บ้านละโอ	ละโอ	๒	ศรีบรรพต	ศรีสาคร	นราธิวาส
พิระยานุเคราะห์ ๔	บุกาสะแลม	๔	ปะโต	มายอ	ปัตตานี

๒. โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
วัดโยธีราษฎร์ศรัทธาราม	คลองสะท้อน	๔	พรหมณี	เมือง
วัดเอี่ยมประดิษฐ์	ป่าส้าน	๓	พรหมณี	เมือง
วัดธรรมปัญญา	ปากกระทุ่ม	๗	พรหมณี	เมือง
วัดหนองเตย(ตั้งตรงจิตร๘)	หนองเตย	๖	พรหมณี	เมือง
วัดโคกลำดวน	โคกลำดวน	๙	พรหมณี	เมือง
วัดวังปลาจืด	วังปลาจืด	๑๕	พรหมณี	เมือง
วัดสันตยาราม	หนองแสนตอ	๑๒	พรหมณี	เมือง
วัดสุตธรรมาราม		๑๓	พรหมณี	เมือง
วัดท่าด่าน	ท่าด่าน	๒	หินตั้ง	เมือง
วัดท่าชัย	ท่าชัย	๔	หินตั้ง	เมือง
วัดหุบเมย	หุบเมย	๕	หินตั้ง	เมือง
วัดวังยายจิม	วังยายจิม	๖	หินตั้ง	เมือง
วัดพรหมณี	พรหมณี	๙	สาริกา	เมือง
วัดสมบุญสามัคคี	ปากช่อง	๑๐	เขาพระ	เมือง
วัดเขาน้อย	เขาน้อยพรหมณี	๒	พรหมณี	เมือง
บ้านคลอง๑๔	คลอง๑๔ไต้แอน	๘	ชุมพล	องครักษ์
บ้านหนองก้นเกรา	หนองก้นเกรา	๕	ศรีกะอาง	บ้านนา

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
บ้านโคกสยา	โคกสยา	๘	กะลุวอเหนือ	เมือง
บ้านค่าย	ค่าย	๒	กะลุวอเหนือ	เมือง
บ้านหัวเขา	พิกุลทอง	๖	กะลุวอเหนือ	เมือง
บ้านเปล	เปล	๓	กะลุวอเหนือ	เมือง
บ้านบางมะนาว	บางมะนาว	๑	กะลุวอเหนือ	เมือง
บ้านเขาดันหยงมิตรภาพที่๑๕๓	เขาดันหยง	๔	กะลุวอเหนือ	เมือง
ไทยรัฐวิทยา๑๐	ใหม่	๕	กะลุวอเหนือ	เมือง
บ้านโคกคิลา	โคกคิลา	๖	กะลุวอ	เมือง
บ้านท่าเนียบ	ท่าเนียบ	๖	ลำภู	เมือง
บ้านปลักปลา	ปลักปลา	๘	ลำภู	เมือง
บ้านป่าไผ่	ป่าไผ่	๒	กาหลง	ศรีสาคร
บ้านไอรโซ	ไอรโซ	๕	ช้างเผือก	จะนะ
บ้านธรรมเจริญ	ธรรมเจริญ	๖	โคกสะตอ	รือเสาะ
บ้านป่าหนั่น	ป่าแน	๔	ศรีสาคร	ศรีสาคร
บ้านคีรีราษฎร์รังสฤษดิ์	สันคีรี	๓	กาหลง	ศรีสาคร

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
บ้านเจาะบาแน	เจาะบาแน	๖	ลูโบะฮิไร	มายอ
ชุมชนบ้านบางเก่า	บางเก่า	๒	บางเก่า	สายบุรี

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
บ้านโพนขาม	โพนขาม	๔	หนามแท่ง	ศรีเมืองใหม่
บ้านดงนา	ดงนา	๕	หนามแท่ง	ศรีเมืองใหม่

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
บ้านกุดหว้า	กุดหว้า	๔	ดอนตู	หนองสองห้อง
บ้านศุภชัย	ศุภชัย	๕	ศิเมฆา	หนองสองห้อง

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
วัดสระทอง	โนนตะคร้อ,โนนสอาด	๑๒,๑๓	บ้านคู	นาโพธิ์
บ้านโคกสูง	โคกสูง,ท่าเป	๓,๖	ศรีภูมิ	กระสัง

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
บ้านหนองบาง	หนองบาง	๔	น้ำเกลี้ยง	น้ำเกลี้ยง

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
บ้านอีกุด	อีกุด	๒	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์
บ้านกุดชู	กุดชู	๔	โพธิ์ไพศาล	กุสุมาลย์
บ้านกุดสะกอย	กุดสะกอย	๗	โพธิ์ไพศาล	กุสุมาลย์
ไพศาลวิทยา	โพธิ์ไพศาล	๓,๔	โพธิ์ไพศาล	กุสุมาลย์
บ้านห้วยกอกหนองเค็ม	ห้วยกอก	๘	โพธิ์ไพศาล	กุสุมาลย์
บ้านโนนแพง	โนนแพง	๖	โพธิ์ไพศาล	กุสุมาลย์
บ้านนาดี	นาดี	๑	โพธิ์ไพศาล	กุสุมาลย์
บ้านโคกม่วง	โคกม่วง	๒	นาโพธิ์	กุสุมาลย์
บ้านม่วง	บ้านม่วง	๕	นาโพธิ์	กุสุมาลย์
นาโพธิ์คุรุราษฎร์พัฒนา	นาโพธิ์	๑	นาโพธิ์	กุสุมาลย์
บ้านกุงศรี	กุงศรี	๑	นาเพียง	กุสุมาลย์
นาเพียงสว่างวิทยานุกูล	นาเพียงใหม่	๓	นาเพียง	กุสุมาลย์
แก่งคำประชาสามัคคี	แก่งท่าลับ	๓	อุ่มจาน	กุสุมาลย์
ชุมชนแสนพันมิตรภาพที่ ๒๑๑	แสนพัน	๑๑	อุ่มจาน	กุสุมาลย์
บ้านอุ่มจาน	อุ่มจาน	๑	อุ่มจาน	กุสุมาลย์

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
บ้านสัว	สัว	๗	ดงพญา	บ่อเกลือ
บ้านสะป็น	สะป็น	๑	ดงพญา	บ่อเกลือ
บ้านท่าทางหลวง	ท่าทางหลวง	๒	ภูฟ้า	บ่อเกลือ
บ้านสบมาง	สบมาง	๔	ภูฟ้า	บ่อเกลือ
บ้านนากอก	นากอก	๑	ภูฟ้า	บ่อเกลือ
บ้านผักเอือก	นาเปรื่อง	๗	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
บ้านนาคอก	นาคอก	๖	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
บ้านนาขวาง	นาขวาง	๕	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
บ้านนาคอก(สาขานาบัง)	นาบัง	๑๔	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
บ้านยอดดอยวัฒนา	ยอดดอยวัฒนา	๑๐	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
บ้านยอดดอยวัฒนา(สาขาน้ำหมาว)	น้ำหมาว	๙	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
บ้านบ่อหลวง	บ่อหลวง	๑	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
บ้านบ่อหลวง(สาขาห้วยโป่ง)	ห้วยโป่ง	๑๕	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
บ้านขุนน้ำน่าน	เวร	๑	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ
บ้านบ่อหยวก	บ่อหยวก		บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ
บ้านน้ำรีพัฒนา	น้ำรีพัฒนา	๑๒	ขุนน้ำน่าน	เฉลิมพระเกียรติ
บ้านน้ำช้างพัฒนา	น้ำช้างพัฒนา	๑๑	ขุนน้ำน่าน	เฉลิมพระเกียรติ
บ้านห้วยฟอง	ห้วยฟอง	๖	ขุนน้ำน่าน	เฉลิมพระเกียรติ
บ้านด่าน(สาขาบวกหญ้า)	บวกหญ้า	๑๓	ขุนน้ำน่าน	เฉลิมพระเกียรติ
บ้านน้ำช้างพัฒนา(สาขาห้วยกานต์)	ห้วยกานต์		ขุนน้ำน่าน	เฉลิมพระเกียรติ
บ้านกัวจันทร์	กัวจันทร์	๑๐	ขุนน้ำน่าน	เฉลิมพระเกียรติ
บ้านด่าน	บ้านด่าน	๓	ขุนน้ำน่าน	เฉลิมพระเกียรติ
บ้านเปียงซ้อ	เปียงซ้อ	๔	ขุนน้ำน่าน	เฉลิมพระเกียรติ
บ้านสบป็น	สบป็น		ห้วยโก๋น	เฉลิมพระเกียรติ
บ้านบางหก	บางหก		ห้วยโก๋น	เฉลิมพระเกียรติ
บ้านห้วยโก๋น	ห้วยโก๋น		ห้วยโก๋น	เฉลิมพระเกียรติ
บ้านห้วยทรายขาว	ห้วยทรายขาว		ห้วยโก๋น	เฉลิมพระเกียรติ

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
ร่วมใจประสิทธิ์	ร่วมใจประสิทธิ์	๑	บึงคอไห	ลำลูกกา
ร่วมจิตรประสาท	ร่วมจิตรประสาท	๖	บึงคอไห	ลำลูกกา
รวมราษฎร์สามัคคี	คลอง 13	๔	บึงคอไห	ลำลูกกา
เจริญติวิทยา	คลอง 8	๑๐	ลำลูกกา	ลำลูกกา

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
บ้านเลิงดอนโนนสมบูรณ์	เลิงดอนโนนสมบูรณ์	๔-๕	หนองหญ้าไซ	วังสามหมอ
บ้านนาม้ง	นามงค-นาม้ง	๓-๔	บ้านยวด	สร้างคอม
บ้านดอนบาก	ดอนบาก	๓	บ้านโคก	สร้างคอม

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
บ้านวังหินชา	วังหินชา	๙	ดงมะไฟ	สุวรรณคูหา
บ้านโคกป่ากุง	โคกป่ากุง	๒	หนองเรือ	โนนสัง

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
บ้านนาคำแคน	นาคำแคน	๓	นาแสง	ศรีวิไล
ชุมชนบ้านซาง	ซาง	๑	บ้านซาง	เซกา
อาโอยาม่า ๒	ด่านศรีสุข	๑	ด่านศรีสุข	โพธิ์ตาก

๓. ศูนย์การศึกษาชุมชนชาวไทยภูเขาในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ศูนย์การศึกษาชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดน่าน

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
ศศช.บ้านก๋อแก้วนอก	ก๋อแก้วนอก	๑๑	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านก๋อแก้วใน	ก๋อแก้วใน	๑๑	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านน้ำแพะนอก	น้ำแพะนอก	๑๓	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านน้ำแพะใน	น้ำแพะใน	๑๓	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านหนองน่าน	หนองน่าน	๑๒	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านห้วยลอย	ห้วยลอย	๖	ภูฟ้า	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านห้วยวิน	ห้วยวิน	๙	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านสะไลน้อย	สะไลน้อย	๒	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านสะไลหลวง	สะไลหลวง	๒	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านนาเกิ่น	นาเกิ่น	๕	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านห้วยลึก	ห้วยลึก	๒	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านห้วยขวาก	ห้วยขวาก	๑	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านน้ำจูน	น้ำจูน	๔	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านห้วยปอ	ห้วยปอ	๘	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านห้วยخاب	ห้วยخاب	๗	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านห้วยหมี่	ห้วยหมี่	๖	ดงพญา	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านห้วยโตน	ห้วยโตน	๒	ดงพญา	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านปาก้า	ปาก้า	๕	ดงพญา	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านขุนน้ำจอน	ขุนน้ำจอน	๕	ดงพญา	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านน้ำแคะ	น้ำแคะ	๔	ดงพญา	บ่อเกลือ
ศศช.บ้านสะจุก	สะจุก	๗	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ
ศศช.บ้านห้วยปุด	ห้วยปุด	๙	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ
ศศช.บ้านสะเกี้ยง	สะเกี้ยง	๘	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ
ศศช.บ้านห้วยกานต์	ห้วยกานต์	๑	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ
ศศช.บ้านน้ำรีพัฒนา	น้ำรีพัฒนา	๑๒	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ
ศศช.บ้านกัวจันทร์	กัวจันทร์	๑๐	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ

ศูนย์การศึกษาชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียน	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
ศศช.บ้านโป่งขนุน	โป่งขนุน	-	แม่ศึก	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านสบแม่สะต๊อบ	สบแม่สะต๊อบ	-	แม่ศึก	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านสบออก	สบออก	-	แม่ศึก	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านห้วยทรายเหลือง	ห้วยทรายเหลือง	-	แม่ศึก	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านสมอจาบ	สมอจาบ	-	แม่ศึก	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านสมอจาล่าง	สมอจาล่าง	-	แม่ศึก	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านขุนแม่่นาย	ขุนแม่่นาย	-	แม่ศึก	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านปางเกียะ	ปางเกียะ	-	แม่ศึก	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านขุนแม่ละอูบ	ขุนแม่ละอูบ	-	แจ่มหลวง	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านโป่งขาว	โป่งขาว	-	แจ่มหลวง	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านห้วยหมาบ้า	ห้วยหมาบ้า	-	แจ่มหลวง	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านแม่ผาปู	แม่ผาปู	-	แม่แดด	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านโป๊กกะโหล่ง	โป๊กกะโหล่ง	-	แม่แดด	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านโป่งสะแยง	โป่งสะแยง	-	แม่แดด	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านแม่ปิติ	แม่ ปิติ	-	ปางหินฝน	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านกอกน้อย	กอกน้อย	-	ปางหินฝน	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านแม่ขอม	แม่ขอม	-	ปางหินฝน	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านแม่แฮใน	แม่แฮใน	-	ปางหินฝน	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านแม่ขอมใต้	แม่ขอมใต้	-	ปางหินฝน	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านสันปูเลย	สันปูเลย	-	ปางหินฝน	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านแม่จุมสาม	แม่จุมสาม	-	ปางหินฝน	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านเซโดชา	เซโดชา	-	ปางหินฝน	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านมิดหลวง	มิดหลวง	-	ปางหินฝน	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านกองบอด	กองบอด	-	ปางหินฝน	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านแม่แอบ	แม่แอบ	-	บ้านทับ	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านแม่ป๊อก	แม่ป๊อก	-	บ้านทับ	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านกิวละแวกเก่า	กิวละแวกเก่า	-	บ้านทับ	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านกิวละแวกใหม่	กิวละแวกใหม่	-	บ้านทับ	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านเคาะท่า	เคาะท่า	-	บ้านทับ	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านอมแรด	อมแรด	-	บ้านทับ	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านกองลา	กองลา	-	บ้านทับ	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านถวน	ถวน	-	บ้านทับ	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านห้วยวอก	ห้วยวอก	-	บ้านทับ	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านอมสูง	อมสูง	-	บ้านทับ	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านแม่ขี้มูกน้อย	แม่ขี้มูกน้อย	-	บ้านทับ	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านแม่ยางก้วน	แม่ยางก้วน	-	ท่าผา	แม่แจ่ม
ศศช.บ้านปากกล้วย	ปากกล้วย	-	ท่าผา	แม่แจ่ม